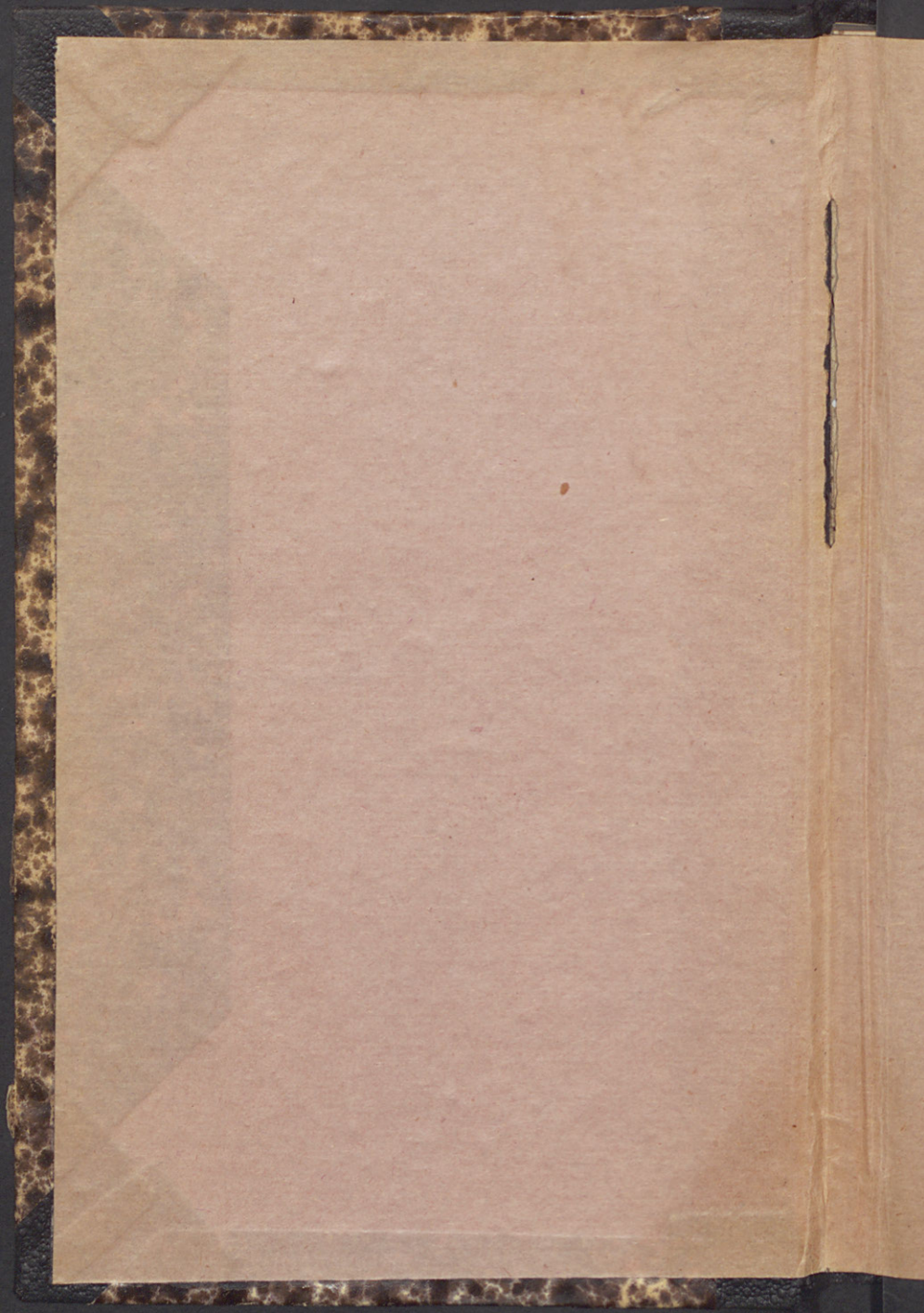

756407

Dupl. 102352

ML

2 f

SZ

A

A'

És

H

M

Nyo

AZ ERDÉLY ORSZÁGI.
NEMES
SZÉKELY NEMZETNEK
K É P E,

mely

A' leg hitelesebb Historikusoknak
Írásiból,

Leg főbb-képpen pedig

A' Haza' Törvényeiből,
és az Ország' Gyűléseinek
Végzéseiből

B E N K Ö J O ' S E F

A' Hárlemi Tudós Társaságnak Tagja
által öfve fedetett,

És most a' tsekéllyebb Tudományú
Hazafiaknak kedvéért

Magyarra fordittatott,

És némü-némü Toldásokkal

Meg-bővítettett

L. S. K. által.

K O L O ' S V Á R O N

Nyomt. a' Réf. Kol. betűivel 1806. éftend.

Imprimatur.

Claudiopoli 14. Augusti
1805.

Mártonfi.

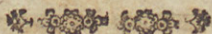
m.p.

Az Érdemes Olvasóhoz.

ELmémben forgatván, és megfontolván azt: hogy majd nem egész Európában lakó Nemzetek közt, a' melyek nagyobb részint a' magok Anyai nyelveken olvasnak, írnak, és munkálkodnak, nem tsak a' főbb, és tanultabb Rendek, 's Polgárok, hanem a' kisebb tudománnyal bíró személyek-is édes Hazájoknak eredetét, szokását, és Historiáját, ha nem éppen fundamentomoson-is, leg alább annyiban, mennyiben (a' mely igen szépdolog) értik, és tudgyák. Én-is tebát azon buzgó szeretetemtől, mellyel édes Hazámhoz, és Nemzetemhez viseltetem, ösztönöztetvén, ama' neve-

zetes, és sokak előtt esméretes Ben-
kő Jó'sef, a' Hárlemi Tudós Tár-
saságnak egyik tagja által íratott, és
1791-dik Esztendőben Kolo'sváron, és
Szebenben ki-nyomtatott Könyvetské-
jét, a' melyben a' Nemes Székely
Nemzetnek Eredete, Külömbbsége,
Tisztje, Kötelessége, Szabadsága,
Jussai, és Privilegiumai rövid sum-
mába le-írattatván elő adattatnak, né-
mely üress órátskáimban, a' mellye-
ket sok rendbéli foglalatosságaim kö-
zött magamnak nyerhettem, Magyar-
ra fordítottam, az lévén tzielom, hogy
fellyebb meg-írt Nemzetemnek tse-
kéllyebb tudományú, és könyvekben
szükölködő Tagjai-is, a' magok Nem-
zetének Eredetéről, Szabadságáról,
Jussairól, Kötelességéről, és Privilé-
giumairól, a' mellyek több Felsőges
Koronás Királyok, és Fejedelmek által
nékik

nékik kegyesen adattattak, valamit
leg alább olvashassanak. Táplál-is tel-
lyes reménység engemet, hogy nem
csak azok, a' kikért ezen Magyar
nyelvre való fordítást tettem, hanem
a' nagyobb tudománnyal bíró Rende-
k és Uri Személyek-is nem annyira
csekély Munkátskámra, mint Nem-
zetemhez való bűzgő szeretetemet, és
hajlandóságomat jó neven fogják ven-
ni. Kérettetik azért az Érdemes Ol-
vasó, hogy ezen Könyvetskének for-
ditásában, nem a' magyarságnak kö-
zönséges vóltát, és tsekélységét, ha-
nem a' fel-tett tzelomat, és azokat, a'
kiknek kedvéért ezen tsekély Mun-
kátskámra tellyes örömmel tettem, te-
kintse.

L. S. K.

A' Könyvetskének Által-látása.

Az I-ső R é sz szól

A' Székely Nemzetnek Eredetéről, Nevéről, és Elömeneteléről.

A' II-dik R é sz

A' Székely Nemzetnek külömbbségéről, a' melly három részre, úgy-mint *Főb-
bekre, Ló-fökre, és Gyalogokra* osztattatik.

A' III-dik R é sz

A' Székely Nemzetnek Tíztyéről, és Kötelességéről.

A' IV-dik R é sz

A' Székely Nemzetnek Jussairól, Szabadságáról, és Privilegiumairól.

A' Szé-

A' SZÉKELY NEMZETNEK K É P E.

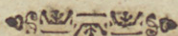
E L S Ő R É S Z.

A' Székely Nemzetnek Eredetéről,
Nevéről, és Elömeneteléről

I-ső Tzikkely.

Ogy Erdély' Országát külömbb-
külömbbféle eredetü Nemzetek
lakják, a' tanult világ előtt tudva va-
gyon; azok közül mindazonáltal tsak
három Nemzetek vagynak, a' melyek
azon Tartományt Polgári Jussal bírják:
Magyarok tudni-illik, és Székelyek, a'
kik elsők, és örökösök, és Száfok, a' kik
régén Törvény szerént az Ország' Rendei
közé bé vétettek. A' több Nemzetek
pedig, a' melyek az elöl fámláltattakkal

együtt az Országban laknak, tsak Jövevényeknek (a) tartatnak, és *tolerált*, vagy-is meg-zenvedett név alatt jönnek. (b)

II-dik

(a) Vagynak ugyan külsők-is (extranei) kik vagy bizonyos érdemekre, vagy különös tekintetre nézve, avagy Feleségeiknek Jussok mellett a' Haza' Nemessei közé a' Királyok, és Fejedelmek, 's az Ország' meg-egygyezett ákarattyából mint Indigenák bé-vétettek; sőt vagynak többek a' meg zenvedett Nemzetek közül-is, a' kik a' magok hajdoni paraft sorsokból fel-abadittatván, nemefitő, vagy-is Ármális Levél mellett meg-nemesedtek; mind ezek Magyar Nemesi szabadsággal élnek.

(b) A' több Nemzetek pedig, a' mellyek kisebb, vagy nagyobb számmal azon Tarományt lakják: úgy-mint az Örmények, Oláhok, és több ilyenek, tsak jövevényeknek tartatnak, és *tolerált*, vagy-is meg-zenvedett név alatt jönnek. Kik közül az Örmények Szabad Királyi Városi jussal Szamosujváron, és Ebesfalván a' Magyar Városok közé bé-vétettek. Az Oláhok a' Királyi Felséget, avagy más Földes Urakat jobbhágyi kötelességgel éölgálják. A' Száz funduson pedig Száz szabadsággal élnek.

(c)

II^{dik} Tzikkely.

Mely három elöl számlált Fő Nemzetek közül, jól-lehet a' Hazának bevett főképe, és rend-tartása szerént, a' Magyar Nemzet elsőnek, a' Székely másodiknak, és a' Szász harmadiknak tartassék; mindazonáltal a' Székely Nemzet Erdély Országá' Nap-keleti részében helyhez-tett régi, és ősi birtokára nézve, a' mely *Székely földnek* állandóképpen nevezetetik, mind a' Magyar, mind pedig a' Szász Nemzeteket több Századokkal folyúl haladja.

Mert a' Szászok, kik külömben Német Nemzetből valók, mintegy 1142^{-dik} Eftendőben (c) nagyobb részt Saxoniából, Flandriából, és a' mint gondolni lehet, más külső Tartományokból, második Géyza Magyar Orzágnak Királya által

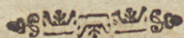
(c) A' Szászok, hogy 2^{-dik} Géyza Magyar Orzágnak Királya alatt, a' ki 1141^{-dik} eftendőtől fogva 1160^{-dik} eftendeig uralkodott, jöttek-bé Erdélybe 2^{-dik} András ugyan Magyar Ország' Királyának Privilegiuma, a' mely azon Szász Nemzetnek 1224^{-dik} eftendőben kegyelmesen adatott, világossá teszi.

által hívattattak-bé Erdély Országba, és Polgári Jussal ajándékoztattak-meg.

Az Erdély Orzági Magyarok pedig azokkal a' Magyarokkal, a' kik Pannoniát el-foglalták, és máig-is bírják 862-dik Eőztendőben, vagy valamivel későbbén Ásiai Scithiából Moldovába, Erdélybe, és ezen Tartományoknak fömőedságába jöttek-ki, és minekutánna ottan meg-nyugottak volna 889-dik Eőztendőben, Pannoniára, vagy-is Magyar Orzágra vették útyokat. — Ellenben

A' Székelyek, kik Atillának igaz valóságos Maradéki, mintegy 376-dik Eőztendőtől fogva (d) a' melyben az első Elejek Erdélyt, és a' hozzá tartozandó Tartomá-

(d) Hogy a' Magyarok, és Hunnusok, következő-képpen a' Székelyek-is a' fel-jegyzett Eőztendő' ráján jöttek-ki Scithiából, és Erdély Országát, 's a' fömőéd Tartományokat el-foglalták, a' Görög Irókon kívül, majd minden Europai Historikusok, világosabban pedig a' Hazánk-béli Historiák bizonyíttják; de mindenek-felett az a' hiteles, és nagy Tudományú *Praj György* a' Magyarokról, és Hunnusokról írt tulajdon Historiájában (noha ugyan a' Székelyek' eredete iránt ítéletében nagyon hibázott) világos bizonyítást tézen.

és tományokat fegyverrel el-foglalták, és magokévá tették, azon Székely Földet, mellyet annyi Századok alatt sok vérontások által még mind e' mái napig-is meg-tartottak, Ösi Jussal bírják.

III-dik Tzikkely.

Minthogy tehát a' Székely Nemzetnek Eredetét a' leg-hitelesebb Iróktól vefüzük, és tanultuk, leg-elsöbenn-is az Éjzaki Hunnusok a' Tatároktól nyomattatván, és Ásiai Scithiából Europa felé lassan-lassan közelgetvén, a' Volga vizénn által-jöttek, és ottan az Alánusokat meggyöztvén, és magokhoz hódítván, végtére pedig öket magoknak hadakozó társulvévén, ugyan az ö Tartományokban, a' mely a' Volga vizétől fogva a' Tanais vizéig ki-terjedett le-telepedtek, a' hól-is bizonyos ideig maradván, minthogy oly' nagyon el-űaporodtak volna, hogy azon a' sovány földön tovább élniek nem-lehetett, 180 ezeren, a' Bálámber' (ki a' Kádár' Nemzetségeből való) Vezérsége alatt 374^{dik} Eftendőben a' Tanais vizén által-jöttek. Innét Európának Nap-keleti féle-

féleinn útttyokat folytatván, Dáciába, a' ker-
 mely Moldovát, Oláh Országot, Erdélyt, van
 és Magyar Országot a' Tízáig magában dö-
 foglalta, 376-dik Eftendőben bé-ütöttek, van
 és azt egézfzen, az ottan lakó Gottuso-
 kat, és Gepidákat, kiknek nevek, és ha-
 talmok alatt több apróbb paraft Nem-
 zetek-is, ugy-mint Dacusok, Géták, és mir
 Rómaiak valának, meg-gyözvén, de el ban
 nem törölvén, oly' módon foglalták-el, tsol
 és hódították-meg őket, hogy a' most ni-
 említett Lakosokkal egyetembe azon Tar-
 tományokat bírnák; nagyobb részét mind-
 azonáltal a' Dacusoknak a' Vezéreikkel a' R
 Phritigernussal, és Alarikussal együtt Pan
 a' Dunán túl üzték.

Továbbá az-után a' Hunnusok a' hu
 fellyebb meg-irt Tartományokból lábai-
 kat és fegyvereiket mozdítván a' Jázok-
 nak, és Szarmatáknak, vagy is Metanas-
 táknak, a' kik a' Tóth Nemzetből valá-
 nak, földjöket, a' mely a' Tíza, és Duna
 vizek között helyheztetett, 377-dik ef-
 tendőben el-foglalták, az hol-is noha u-
 gyan ideig óráig lakni kívánczoktak, mind-
 azonáltal a' Tótokat, a' kik nékiek adóz-
 tak, a' magok lakó földjokről ki nem-

ker-

a'kergették. De ott-is meg nem nyúgod-
lyt, ván, mingyárt azon, vagy a' következen-
ban dö eßtendöben a' Duna' vizén által-fál-
tek, ván, Pannoniát-is külömbb-külo'mbb-féle
Nemzeteknek lakó helyyér, a' melynek
ha-Észak, és Nap-kelet felé az említett Du-
na' vize az határa, el-foglalták: az hol-is
és minekutánna a' Rómaiak ellen Trátziá-
ban a' Gottusokkal magokat öfzve-kap-
el, tsolván 379^{dik} eßtendöben ö töllök, tud-
ni-illik a' Rómaiaktól meg-győzettettek
Tar-vólna, a' leg-nagyobb ütközetet Budától
nd-nem mefzfe *Potentia* Várossánál, a' mely
kel-a' Rómaiaknak leg-első lakó helyyek vala
ütt Pannoniában, oly' nagy dühösséggel tet-
ték-meg, hogy a' Magyarok közül fáz
a' hufzan-öt, a' Rómaiak közül pedig két
bai-fáz tiz czeren (a' mint állittatik) estek
ok-légyen-el 380^{dik} eßtendöben. Így tehát
as-a' Hunnusok, vagy-is Magyarok ezenn
alá-nagy, és kissebb ütközetek után Dáciá-
na-ban, az az, Moldovában, Oláh Ország-
ban, Erdélyben, és a' fómféd Tartomá-
nyokban a' magok lakásokat helyheztet-
vén, a' Jázságban pedig, és Pannoniá-
ban Uralkodásokat meg-állitván, és erö-
em-ítvén, a' föld mivelést, és Barom tartást

szorgalmatosan folytatni kezdték, és magok közt Köz-Társaságot (Rempubli-
cam) állítottak fel.

Ez alatt a' Hunnusoknak első Vezérek, t: i: *Balamber* 387-dik Eftendőben meghalálózván, a' következő Vezérek, kik Királyi hatalommal bírtak, 's ugyan azon okból az Historikusok által a' Hunnusok' Királyainak-is neveztetnek, uralkodtak, tudni-illik:

Második *Karaton*, mint-egy 400-dik Eftendőig.

Harmadik *Uldin*, vagy-is *Huldin*, a' kit 411-dik Eftendőben Stilikó Radagairus ellen Olofz Országba ki-hítt vala.

Negyedik *Bendegutz* Balambernek a' Fia, a' ki 426-dik Eftendőben sok számos Hunnusokat Rugila, vagy-is Roila vezérlése alatt Konstantzinápolynak vivására Theodosius Császár ellen küldött vala, a' hol-is nagy égi háboru támadván, Rugila Vezért a' Menkö meg-ütötte, az alatta való Hunnusoknak pedig nagyobb része pestis által el-vezett.

Ötödik *Oktár*, vagy *Uptár*, és *Ruas*, Bendegutznak Testvérei, kik 428-dikban a' Battyok után Vezérekké lettek; De

és 431-dik Eftendöben Oktár meg-haláloz-
ván, az egész Vezérségnek terne Ruásra
maradott.

Hatodik *Etele* az Hunnusoknál, a'
Deák és Görögök előtt pedig *Atilla*, a'
Testvér Öttsével Budával, másként Ble-
dával, mind kerten Bendegutznak Fiai
434^{dik} Eftendöb-n uralkodni kezdetek,
a' kik közül Atilla, a' ki az Öttsét Bu-
dát 445^{dik} Eftendöben meg-ölte, men-
nyit a' Nap-keleti és Nap-nyugoti Tar-
tományokban, a' maga alatt való Hun-
nusokkal, és sokszor a' Gepidákkal, és
más meg hóditott Nemzetekkel egyetem-
ben hadakozott, és alkalmatlankodott lé-
gyen, tsak a' nem tudgya, a' ki a' Histo-
riákat nem olvasta (e) Ezen Atilla 454^{dik}
Eften-

(e) Minthogy most éppen azon Hunnusokról,
kiknek Elei soha sem fegyverekre, sem pe-
dig hirekre való nézve nagyobbban nem vi-
rágoztak, mintsem Atilla alatt, volna a' fő:
illendőnek látni lenni, hogy azon nagy Vi-
tézről, tudni-illik Atilláról némely különös
dolgokat elé hozzunk.

Elsőben tehát, hogy a' termetéről kezdjünk
föllani: ötet *Jornandes* e'képpen írja-le: Atil-
lának.

éftendőben meg-halálozván, az ő három Fiai születések' rendje szerint utánna uralkodtak. tudni-illik:

Hete-

lának termete kised, mejje féles, feje nagyobb, femei kitsinyek, szakálla ritka, haja őzbe-vegyült, orra sima laposs, ábrázattya pedig barna vala. Maga viselete, és tulajdonsága, ugyan Jornandes (a' ki az ő tulajdon Nemzetségének, t: i: a' Gottusoknak megveretterése miatt Átillára neheztelt vala) leírása szerint, következő volt: t: i: Kevélyjárású, ide 's tova tekintető femű, háborút szerető ugyan, de kezeit megtartóztató, bölts tanáts adó, a' könyörgökhöz kegyes, és azokhoz, a' kik előtte meg-hitt Személyek valának irgalmas.

Másodszor: Átilla rettentő Király volt, az alatta való Hunnusok, vagy-is Magyarok pedig még rettenetesebbek; Német, Frantzia, és Olof Országot, 's több Europai Tartományokat fegyverrel, 's tűzzel verték, és pusztították. A' Nap-keleti Császárokat, és Királyokat magok adózójává tették. Legvédelemesebb, és véresebb ütközete volt Átillának Frantzia Országban *Katalaun* várossának határában *Ætiussal* a' Római Seregek' Vezérével 451-dik éftendőben, a' hol mintegy 180 ezer ember mind a' két rézről esett el. Ez után *Katalaun* várossát oda hagyván,

vala-

Heredik: *Ellák*, az *Attya* életében
a' *Fekere* tengernél az *Akatirusoknak*
Királya; *Dengezits*, vagy-is némellyeknél

b

Deu-

valamerre vízfő-felé fordultak, mint a' tűz,
mindeneker eméltettek, fel-prédáltak, és így
fok Nemzeteknek vagyonával meg-rakodván,
a' magok lakó helyébe vízfő jöttek. Melly
vízfő jövetelekben Sz. Ursulát, és vele együtt
a' több Szüzeket, a' kik Átillától félvén Colo-
niába fialadtak vala, meg-ölték. A' követ-
zendő 452-dik Éztendőben Atilla újra öze
fedvén seregeit, még nagyobb erővel, és Tá-
borral, mint az előtt, Olasz Ország-ellen ment,
a' hol-is Aquiléját, Mediolanumot, Ticinumot,
és más Városokat öze tört, és fel-dúlt. Ra-
venna Lakosainak pedig meg-engedett, és a'
Romaiakhoz, kik mellett akkori Leo Pápa Á-
tilla előtt esedezett, kegyelségét meg-mutat-
ván, a' Városhoz hozzá sem nyúlt. Melly ke-
gyetlensége okozta azt, hogy a' Velentzeiek,
a' kik őtet félték, a' magok Városát a' Ten-
geren építették légyen.

Harmadszor. Átillának, és a' Magyaroknak
Ruházattyok, melly töbnyire len, és kender
vázonból 's bőrből vala, fényes nem-vólt;
mert a' köz-rendűek közönséges egy finü,
a' Főbbeknek pedig külömb külömbféle finü
posztókból állott.

Ne-

Deugzits; és Irnák, kiknek a' különös uralkodásra való vágyódások, és egyenetlenségek azon Nemzeteknek, a' mellyek
az

Negyedzer. Átillának élete módja Priscus által e'képpen iratik-le: Minekutánna a' Sátorba viűzta jöttünk volna, az Orestes' Attya által e'képpen föllittattunk-meg: Titeket mind kettőtököt ebédre hivatott Átilla, a' melly lézen nap-pali kilentz órakor; Az el-rendelt időre hogy el-jöttünk a' napkeleti Romaiaknak Követtyeivel egyetemben, meg-állottunk a' Vatsoráló Szoba ajtajában Átilla előtt. Itten a' Pohárnokok, a' mint az oda való Tartományokban szokás, a' poharokat kezünkbe adták, hogy mi is egészségiért innánk. Mellyet meg-tselekedvén a' Thronus eleibe jöttünk, a' hol vatsorálni kellettük vala. A' vatsoráló Szobának falai mel-lé mind a' két réfről fécek valának el-készít-ve, a' közepében pedig ül-vala Átilla egy ágy-ban, a' mellynek ellenében vala egy más ágy-is, a' melly mellett valának némely garádi-tsok, mellyek az ő fejr gyóltsokkal, és kü-lömbféle zőnyegekkal fel-ékesített, és a' Ro-mai, 's Görög szokás szerént készült Menyegző-
'szobákhoz hasonló szobájába vezetnek vala-fel.
Akkor a' Vendégek közül való Főbb szem-lyeket Átillának jobb kezére, a' második rend-bélieket pedig, a' hol mi, es mi előttünk Be-ricus a' Scitthák közt nagy érdemü Nemes Férj
fi

az Attyok Átilla' haralma alatt valának,
a' szabadulásra alkalmatosságot nyújtván,
a' Hunnuszok, vagy is Magyarok' jármát a'

b 2

nya-

„fi, valánk, bal felől ültetének. Onegezius Ka-
„thedrában a' Király' jobb kezére, és által-el-
„lenébe Onegeziusnak Átillának két Fiai ülnek
„vala, kik közül az öregebb az Attyával egy
„Thronusba ugyan, de sokkal alább, az Attya'
„jelen-letibe szemérmességtől viseltetvén, ál-
„landóul a' földre függesztett szemekkel ül vala.
„Bé-jövéen pedig Átillának a' Pohárnokja mind-
„nyájoknak rendre egy egy tséfe bort ada, a'
„mellyet-is ki-ki a' maga előtte-valóra közöne.
„A' kire pedig a' tséfe közöntetett fel-kelt és
„addig le-nem ült, valamig a' bort vágý meg-
„nem kóstolta, vagy egészen ki-nem itta, és a'
„poharát a' Pohárnoknak vízza nem-adta; vala
„pedig mindenik Vendégnek egy egy Pohár-
„nokja, a' kik minekutánna az Átilla Pintze-
„mestere ki-mént volna, sorra a' Vendég-fobá-
„ba bé-jöttek. Minekutánna pedig Átilla a' mel-
„lette való Vendéget, és az után a' többieket-is
„közöntötte-vólna, minket-is hasonló poharakkal,
„a' Tracuszok' szokása szerént meg-tisztelt. Mi-
„dön e' szerént mindnyájunkat közöntött a' Ki-
„rály, a' Pohárnokok el-mentek. Lévéen pedig
„az Átilla a'ztala-szerént három, vagy négy fe-
„mélyre készített a'ztalok, mindnyájoknak szabad
„völt, meg-tartván az ülésnek rendét, a' fel-tett
ér-

nyakokból ki-vetették. *Ardarikus* nevezetesen a' Gepidák' Királlya volt leg-első, a' ki Pannoniában Ellákot meg-ölvén,
mint-

„étkekből kinek mi tettzett, venni, és leg-előbb-
„is Atillának a' főlgája tele tálat hússal hozván,
„meg-jelent, ő utánna pedig azok a' kik a' több-
„bieknek főlgáltak, a' kenyeret, és ételeket az
„asztalokra fel-rakták. De nekünk, és a' több i-
„degen Tartományból valóknak külömbb kü-
„lömbbféle étkekből készített vatsora ezüst tá-
„lakban, magának pedig Atillának négy fegele-
„tü fa tálban tsupán csak hús adatott fel, min-
„denekben igen mértékletesnek mutatván magát;
„úgy nem-külföldben arany, és ezüst Poharak,
„mellyekből a' Vendégek isznak-vala, adattak,
„Atillának pedig a' pohara fából vala. Minek-
„utánna az első fel-tett ételek el-fogytak-vól-
„na, mindnyájan fel-keltünk, és senki addig,
„miglen a' néki töltött poharat, a' fellyebb le-
„írt szokás szerént, Atillának egészségéért ki nem
„itta, a' maga fékire víze nem ment. Így te-
„hát Atillát közöntvén le-ültünk, és megint
„más új ételek hozattak-fel az asztalokra, a' mely-
„ből minekutánna kinek mennyi tettzett, vett
„vólna, megint a' felyül meg-írt mód szerént
„fel-álván, poharainkat ki-ittuk, és le-ültünk.
„Ez alatt bé-estveledvén, és az ételek az aszta-
„lokról el-vitervén, két Scitha Férjfiak Atilla
„előtt meg-jelenének, és a' magok Verseiket,
mel-

mintegy 30 ezeret a' Hunnuszok közül
el-vezetett, és Dáciát, 's a' Jászágót, a'
Gepidák' hatalma alá vetette, Mely idő-

b 3

ben

„mellyekben Átillának ditsósíges győzedelme-
„it, és hadi tudományát, 's vitézségit le-írván,
„ékefen énekeltek, mellyben a' Vendégek kö-
„zül némelleyek gyönyörködtek, némelleyek pe-
„dig, kik az öregség miatt a' hartzolásra már
„alkalmatlanok valának, firtak; ezután egy el-
„méjében meg-háborodott Scirha, néminemű os-
„tobaságokat, és minden értelem nélkül való
„bezédeket elő hozván, nevettséget indított.
„Ez után megint Zorkon elé-jövé, és az illett
„jeles naphoz magát alkalmaztatván, és mind
„formájára, mind öltözetére, mind pedig zava-
„ra, és ki-mondására nézve, most az Auzoni-
„usoknak, most a' Hunnuszoknak, most pedig a'
„Gottusoknak nyelveket öfve zavarván, a' Ven-
„dégeket annyira mulatta, hogy Átillán kívül
„mindnyájan nevettségre fakadtak, alig tudván
„magokat végtére a' fok nevettségtől meg-győz-
„ni. Ellenben Átilla minden ábrázattya válto-
„zása nélkül egy állapotban maradván, és sem-
„mi ollyant, a' mi tréfaságot jelentene nem-
„tselekedvén, tsupán csak a' kisebbik fiára Ir-
„nákra, a' ki a' főbába akkor jött-bé, kegyes fe-
„mekkel tekintett; és így a' Vendégek hoszá-
„sabb ideig magokat mulatván, fokban ki-men-
„tünk, nem-akarván továbbá-is a' bor-ivásban
„idönket tölteni. „

ben a' Gottusok is Pannoniát vízfő foglalták. Ellák után az Öttse Dengezits lett a' Hunnusoknak, vagy-is Magyaroknak Vezére, a' ki a' Gottusokkal 455-dik éf-
ten-

Ötödför. Végtere minekutánna már Átillának Termetéről, Tulajdonságáról, Vitézségéről, Ruházattyáról, és élelme modjáról föllottunk volna, látsuk miképpen történt nékie halála. Átilla sok Országoknak, és Városoknak fel-dúlloja, 's pusztítója, midőn az első Feleségének *Rakának* (: a' ki az Oláh Országból Pannoniába való által költözésekben a' Székely-földön való nagy Erdőben meghalálozott, és ugyan azon nagy erdőben, a' melly az ő nevérol *Rikának* neveztetett, és máig-is annak hívattatik, el-is temettetett, halála után Henrik Frantzia Ország' Királyának Leányával Hildegundával Menyegzőt tartott, éppen azon Menyegzős napnak éjfékáján a' vér orrából meg-indulván, 's a' torkába folyván, abban, midőn ötven éfendősnél idősebb ember alig vala, bagyván maga után felyül meg-nevezett három Fiakat, meg-fült; Átillának, a' Községnek nyelvén fenn forgó ezen Titulusa: *Átilla Bendegutznak Fia, nagy Nemrothnak Onokája, neveltetett Engadiában, Istennek kegyelméből a' Hunnusoknak, Médusoknak, Gottusoknak, és Dacusoknak Királya, Világnak rettentője, és Istennek ostroma, merő költemény.*

tendőben Szirmiumban, és 457^{ben} a' kómaiakkal szerentsétlenül hadakozott; végtére pedig 469^{dik} Eftendőben ugyan ő Dengezits öfve fedvén a' meg-maradt Magyarokat, kik a' Duna mejjékin meg-állapodtak vala, vitte őket megint a' Gottusok ellen, utólsó szerentsét akarván próbálni: de meg-győzöttetvén Pannoniának Bassia nevezetű Várossánál gyalázatosan vívta veretett, és midőn nagyobb része népének Trátzián által a' Fekete tenger felé az Ásiai Tartományokba vívta menne, Anagastussal, a' ki akkor az oda való hadakozó Seregnek Elöljárója vala, véletlenül öfve jöven, általa Dengezits Vezérek meg-öletett, és Martzellinusnak bizonyysága szerént; a' feje Konstantzinápolyba vitetett, és így a' Hunnusok uralkodásának szerentsétlenül vége szakadt.

IV-dik Tzikkely.

A' fellyebb elől hozott fok rendbéli hartzok után a' Hunnusoknak, a' kik az ütközetekben meg-maradtak, egy része Trátziában, Méziában, és Iliriában,

Martena Váránál; más része Europai, más-
képpen kisebb Scithiában, a' Fekete Ten-
ger' könnyékiben Irnák Vezérjekkel egy-
gyütt telepedtek-le. Az harmadik része
Tatár Országban helyheztetett Meotis'
taván túl való Tartományba, a' honnét
t: i: a' Hunnuszok leg-előzőr Európába ki-
jöttek vala, ment vízfő. A' negyedik ré-
sze pedig, kiknek a' Székelyek valóságos
maradéki, Erdély Orzágnak Nap-keleti
féljében, a' melly földet a' Nemes Szé-
kely Nemzet mái napig-is különös örö-
kös jussal bír, maradott-meg. Mely ere-
detét (f) a' Székely Nemzetnek, nem
csak a' leg-hitelesebb Hazánk' Historiái
(g) régi Eleink' hagyományával együtt,
ha-

-
- (f) Ezen Eredetét a' Székely Nemzetnek Tu-
rótzsi János, a' Magyarokról írt Historiája 1-ső
Rézinek 24-dik Tzikkellyében, Oláh Miklos
ugyan a' maga Átilláról írt Historiájában, Hel-
tay Gáspár, és többek valóságosnak állittyák.
(g) Vagynak ugyan többek, kik a' Székelyek'
eredete iránt a' most elé hozott Historicusok-
kal meg-nem egygyeznek, ugymint Timon
Sámuel, Fasching Ferentz, Práj György azt ál-
lítani réz-ferént, hogy a' Jávoktól, réz-fer-
rént pedig, és nevezetesen Práj György, hogy
a' Kunok-

hanem Nemes Magyar, Horváth, és Erdély Országának Törvénye-is (b) a' mely Verbötzi István által Királyi parantsolat mel-

a Kunoktól fármoztak légyen; de ezek, noha ugyan nagy hitelű Irók légyenek, mindazonáltal a' Székely Nemzetnek mivoltát, és annak Privilegiumát elegendőképpen nem-esmérik, és különben-is igen tsekély fundamentumon, tudni-illik, hogy három ezeren a' Magyarok, kiktől a' Székelyek fármaztak, a' Gotufok, és Gépidák közt, mint ellenségek, meg-nem maradhattak volna; építeni láttzanak.

(b) De hogy ezeknek álitások helytelen légyen, mind a' Historiákból, mind pedig a' leg-régibb Adomány Levelekből (: Diplomákból :) bizonyos; sőt azoknak meg-tzáfolására mi kívántatik több? mint az úgy nevezett Verbötzianum Decretum, a' melly az egész Magyar Országának, és annak Ditsőséges Királyainak éavai, és ítélete, mellyet-is Verbötzy István koránt-sem a' maga fejéből, hanem valójában az Ország' Leveles Tár-házában találatott irásokból, és a' Nemes Székely Nemzet' Polgári rend-tartásának fundamentumából, az Ország, és Király' meg-égyezett akarat-tyával dölgozott-ki, és fedett özve; Ő pedig világó'son meg-mutattyá, hogy a' Székelyek minnyájan Privilegiatus Nemesek, azoktól a' Hunnufoktól, vagy-is Magyaroktól, a' kik leg-első-

mellett 1514^{dik} éftendőben öfve fede-
tett, 's II^{dik} László Magyar Ország' Királ-
lya által, ugyan azon 1514^{dik} éftendőben
helyben hagyattatott, meg erősttetett, és
Deák nyelven *Decretum Tripartitum*nak
neveztetik, mellyet-is mind a' Magyar
Orzági Felséges Királyok, hitek alatt,
mind pedig az alatta való Magyar, Hor-
váth, és Erdély Országok meg-tartani kö-
teleztetnek, leg-világosabban erősíti: ne-
vezetesen pedig a' most említett Tripar-
titum Decretum 3^{dik} Részének 4^{dik} Tzik-
kellye, a' melly ezeket szóról-szóra foglal-
ja magában: „Továbbá vagynak Erdély-
„ben Székelyek, kivátképpen való Ne-
„mesek, kik a' Magyaroktól azután zár-
„moztak, hogy Scirhiából Magyar Or-
„szágba bé-jöttek, kiket mi paraft mó-
„don Székelyeknek hivunk, és ezeknek
„mindenestől fogva különös Törvények
„és

elsőbben Magyar Orzágra ki-jöttek, zármoz-
tak legyen. Így tehát Törvény, Király, és
az Ország ellen tufakodik, és a' Privilegiumok-
nak meg-vetője az, a' ki az annyifor emlí-
tett Székely Nemzetnek eredetét másképpen
állittya, és magyarázza.

„és fokások vagyon. Az Hadi dolgokban
 „böltsek, kik örökségeket és Tízket Nem-
 „zettségre, és Nemzettségnek ágazat-
 „tyára osztanak magok közt. Ezeknek
 „díjjok 25. forintokat, nyelv váltságok
 „pedig $12\frac{1}{2}$ forintokat tézen; Föben járó
 „Sententia, mely a' Székely ellen az ö
 „önnön Ispánnok által hozatik, 24. Gi-
 „rával, mely ugyan annyi forintot tézen,
 „váltatik meg. Az Örökségét-is a' meg-
 „Sententiázott ember el nem vezti, ha-
 „nem magzatira, és atyafaira áll. Fe-
 „jét sem vezik a' hitetlenségen, és fö-
 „ben járó dolgokon kívül. A' Törvény
 „Székekben pedig minden Girát 50. pén-
 „zel foktak le-fizetni. Minden dologban
 „a' Sententia' ki-mondása után, az Ispány
 „és V. Ispány az ö Bírói részeket, még
 „ha az ellenkező Felek meg-egygyezné-
 „nek-is együtt, méltán meg-vehetik. To-
 „vábbá az Örökség iránt folyó Perek,
 „ha az 3. forintot feljül-haladják, meg-
 „tartván az Appellátának rendes úttyát,
 „bö.

„bővebb meg-visgálásnak okáért a' Ki-
 „rályi Szék eleibe vitethetnek.,, A' többi
 Törvényeiről ezen Országnek, és Neme-
 seknek, hogy többet főljunk, nem-fük-
 séges, minthogy csak őket illetik. (i)

V-dik

(i) Szükséges ugyan itten azt meg-jegyezni, hogy
 ha valaki a' Verbötzianum Decretumnak Ma-
 gyarra lett fordítását nézi, abban semmi bi-
 zonyosságot a' Székely Nemzet' Eredete iránt
 nem-talál, mert abból csak a' tettzik-ki, hogy
 a' Székelyek a' Magyaroktól azután fármoztak,
 minekutánna tudni-illik Magyar Országba,
 vagy-is Pannoniába bé-jöttek. De hogy ezen
 Decrerumot Veress Balás hibáson fordította,
 és Debreczenben ki-is nyomtattatta, Heltay
 Gáspár pedig, a' ki ezen hibás fordítást ta-
 paftalván, aztat sokkal helyesebben forditor-
 ta, és 1571-dik eštendőben Kolosváron ki-is
 nyomtattatta, azon meg-írt Heltay Gáspár'
 fordításából nyilván ki-tettzik, a' melly fő-
 ról-főra így vagyon: „Székelyek kiváltkép-
 „pen való Nemesek a' Scithiabéli Néptől, az ő
 „első Pannoniába bé-jövésekben támadtak, vagy
 „nemzettek, mindenestől fogva külömbb Tör-
 „vénynek, vagy szokásnak örülnek. A' Hadi dól-
 „gokban böltsek, kik Örökséget, és Tisztet Nem-
 „zettségre, és Nemzettségnek Agazatira régi fo-
 „kások zerint ožtnak köztök.,, És így a' Széke-
 lyek-

V-dik Tzikkely.

Ily' képpen tehát egy része a' Magyaroknak, kik (a' mint fellyebb említett) Székelyeknek nevezetnek, a' magok lakó helyyének Erdély Orzága' Napkelet felé való részét, az honnan t: i: legnevezetesebb folyó vizek, úgymint Maros, Olt, kettős Küküllő, és több kisebbek magok eredetét vezik, és a' mely nagyobb részint erdőkkel, és hegyekkel, a' fok ellenség' bé-ütése ellen környül vagyon véve, válastották, és mivelhogy a' Magyarok Moldovával, Oláh Orzággal, és Erdéllyel, a' mellyeket (a' mint fellyebb meg-íratott) el-foglalták vala, meg nem elégedvén, tovább Pannoniára, és több Europai Tartományokra-is reá ütöttek, természetes dolog az, hogy a' magok meg-öregedett attyokfiat, betegjeiket, vagyonjokat, és barmaikat, kiváltképpen Atillának halála után, midön t: i:

a' Ma-

lyeknek fellyebb le-írt, és Törvényben-is foglalt Eredetek, nem-haználván az ellen az ellenkező Historicusoknak vélekedései, valójában, és mindenképpen igaz.

a' Magyaroknak szerentséjek hanyatlani kezdett, magokkal nem hordozták, hanem Erdélynek a' most meg-írt Nap-keleti féliben, a' mely erdőkkel és hegyekkel a' természet által, mint annyi kö-falakkal körül vagyon véve, bátorságosabb meg-maradások végett, mint egy Táborban, jó és elegendő őrizet alatt hagyták; melly Tartomány ő általok, a' meg-írt okból, *Szék helynek* (Deákul *Sedis locus*) neveztetett; idő jártával pedig ezen két fő, *Szék*, és *hely* öfve vétetvén, és *i* betű hozzá adattatván, az ottan lakó, vagy-is maradott Magyarok *Székhelyinek* hívattatnak. Végtére pedig az *h.* és *i.* betűk-is a' könnyebb ki-mondás végett (a' mint fáz, meg fáz forvakban történni szokott) el-hagyatván, *Székely*, a' mely Deákul Székelius, vagy-is *Siculus* (*k*) Németül Zechel, Oláhul pedig Szekuj lett belőlle, és így az-után a' töb-

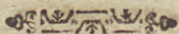
(*k*) Hogy pedig ezen Deák fő *Siculus*, igen régi légyen, ki-tettzik, mert már 2-dik András Magyar Király által a' Száz Nemzetnek 1224-dik évtendőben adatott Privilegiumban, és még előbb a' Milkoviai Püspökségnek Historiájában 1096-dik évtendőben rólla emlékezet tétetik.

rőbbfőor meg-nevezett földön meg-ma-
 radott Hunnuszok, vagy-is Magyarok, nem
 Magyaroknak, hanem Székelyeknek, a'
 Tartomány pedig Székely földnek (Si-
 culia) hívtak, és máig is így hívtat-
 nak, következendöképpen ezen Nép közt
 a' Magyar név tellyességgel el-enyészett.

VI-dik Tzikkely.

Ily' móddal fel-állított Tárfasága
 (Republica) a' Székely Nemzetnek, a'
 magok Nemzettségekből való Vezérek,
 és Elöl-járóik alatt állandóul meg-mara-
 dott egész 553-dik éftendőig, a' melyben
 másodszor Scithiából a' Hunnuszok, és A-
 varuszok (1) a' Székely Nemzetnek mind
 fár-

(1) Sem az Avárusok, sem pedig a' Magyarok,
 kik azután idővel újra Scithiából ki-jöttek, a'
 magok Székely Attyafiait, kik nekik nyugo-
 dalmas állással Éolgáltak, és mindenekben
 hathatós segítséget nyújtottak, nem-bántot-
 ták, és a' magok szabadságokban nem-hábor-
 gatták, tsak azon okbul-is hogy az annyifor
 említett Székelyek, a' Haza Historiái szerént,
 midőn a' Magyarokat Scithiából újra ki-jön-
 ni hallották, szép ki-válogatott Sereggel, egész
 Oroz Országig elejekbe mentek.

fármozásokra, mind pedig nyelvekre va-
 ló nézve atyafiai, Kágános nevezetű Ve-
 zérek alatt Dáciába ki-jöttek, és ottan
 a' Gepidákat meg-győzvén, 's magok' ha-
 talma alá vevén, mind Dáciát, mind pe-
 dig Pannoniát el-foglalták. Kik, Kágános
 Vezéreknek 588-dik éftendőben történt
 halála után, Pannoniát, es Dáciának né-
 mely részét, ugyan a' magok Nemzetek-
 ből való Vezérek alatt, egész 803-dik éft-
 tendőig, a' melyben őket Nagy Károly
 Frantzia Orzágnak Királya, a' maga
 hatalma alá vetette, bírták. Az-után pe-
 dig a' 9^{dik} Századnak vége felé, a' kik
 közzüllők meg-maradtak vala, azon Ma-
 gyarokkal, a' kik Éjzaki Ásiából ki ütöt-
 tek, a' Frantzia járom alól magokat fel-
 szabadították; ezen éftendőnek tehát fo-
 lyása alatt a' Székelyek a' Hunnus, 's A-
 varus attyokfiaival, a' meddig t: i: ezek
 fferentsésen hadakoztak, öbve kaptsolt
 atyafiságos Társaságot, és háborúkat tart-
 ván, minden fomméű Nemzeteknek, a'
 kik által az előtt nyomattattak vala, fé-
 lelmétől fel-fabadítottattak.

VII-dik Tzikkely.

Minekutánna végtére harmadik versben a' fok háboruk által nevezetes, és híres Magyarok, mintegy 210 ezered magokkal 862-dik éftendő táján, Dáciába ki-érkeztek, és ottan az Oláhokat, 's azoknak hadakozó társait meg-törvén, és azon Századnak vége felé Svätöplugota' Tótok Királyt meg-gyözvén, Magyar Országot-is meg-fállották volna, különösen mind a' Magyarok, mind pedig az Erdelyiek a' magok Vezérei által igazgattattak, egész Sz. István Magyarok' első Királyaig, miglen t. i. 1002-dik éftendőben Sz. István, és az ő Onokája Gyula közt, a' ki Erdély Országának Fejedelme való, a' Kereftény Hitnek gyűlölsége miatt villongás támadván, Erdély Orzága a' Magyar Orzági Koronához nem kaptsóltatott. Így tehát a' Székely Nemzet-is, mely az előtt a' Hazabéli Vezérek által igazgattatott, Sz. István Apostoli Magyar Király, és az ő successorainak hatalma alá adta magát. Zápolya Jánosnak pedig halála után Erdély Orzága Magyar Orzágtól el-válván, a' Székelyek-is

lyek-is azokat a' Fejedelmeket esmérték többnyire magok Ispánnyanak (*m*) a' kik egész Erdély Országát János 'Sigmond Hertzegnek halála után kormányozták (*n*)

MÁS-

(*m*) Nem mindenik Erdély Országának Vajdája volt a' Székelyeknek Ispánnya-is egyförsmind, a' mint Szegedy a' Tripartialis Törvény 3-dik Részének 4-dik Tzikkellyében írja, és Oláh Miklos-is a' maga Atila nevezetű Historiájának utolsó részében állittya; mert voltak több olyan Erdélyi Vajdák, a' kik egyförsmind Közép Szolnok Vármegyének Fő-Ispánnyai-is voltak, és mind akkor a' Székelyeknek különös Ispánnyok, a' kitől függöttek, volt, a' mint hogy ez azoknak valóságos név-zerént való jegyzésekből-is megmutattathatik.

(*n*) Apafi Mihály Erdély Országának leg-utolsó Fejedelme, halála után, a' Felséges Auszriai Succesorok, fél Századnak el-folyása alatt ezen Ispányi Titulussal nem-éltek; hanem idő jártaival, midőn Erdély Orzága első Leopöld Magyar Ország' Királya alá adta magát, ugyan ezen Titulus t. i. Székelyek Ispánnya, az akkori Erdély Orzága Gubernátorára Gróf Bánffy Györgyre állott; de végtére, nevezetesen pedig 1742-dik Eftendőben akkor uralkodó bódog emlékezetű Mária Thérésia, a' Székelyeknek kérésekre, maga Titulussal

közé

M Á S O D I K R É S Z.

A' Székely Nemzetnek külömbbségéről, a' mely három részre, úgy-
mint: Főbbekre Ló-főkre, és
Gyalogokra osztatik.

VIII-dik Tzikkelly.

V Alaminthogy soha sem volt, nem-is lehet valamely Közönséges Társaság állandó, a' melyben minnyájan a' Pólgárok egyenlő hatalommal, és tekintettel éltek, hanem szükségesképpen Elöljárókból, a' kik az alattavalóikat kormányozák, és tsekélyebb forsu emberekből, a' kik az Elöljáróknak engedelmeskedgyenek, fokott állani az ilyen Közönséges Társaság; úgy fíntén a' Székely Nemzet-is, noha ugyan minnyájan egyenlő

c 2

fabad-

közzé iktatta, ily' ki-fejezéssel: „Kegyelmen sen meg-engedjük, hogy azon Titulus, mely az Erdélyi Fejedelmek, és Bátori István Lengyel Ország' Királya-is élt, az Erdély Orzági Expeditiókban, a' mi több Királyi Titulussaink közé annak rendiben iratassék. „

szabadsággal bírtak, és máig bírnának, régi időtől-fogva három részre, t. i. *El-sőkre*, vagy-is *Főbbekre*, *Ló-főkre*, másképpen *Lóval foglálókra*, és *Gyalogokra* felosztva vagyon, a'honnan-is minden Privilegialis, és más közönséget illető hiteles Levelekben három rendbéli Székelyeknek irattatnak, és neveztetnek (o) sőt a' hiteles Petséttyén-is a' Nemzetnek ezen Tzim írás olvastatik: *Az három rend-béli Székelyeknek Petséttye.* (p)

IX-dik

(o) Ezen régi osztálya a' Nemzetnek, a' mostani tapasztaláson kívül, az hajdani Levelekből, és a' Nemzetnek régi szokásából, a' mely öfve fedettetvén 1555 -dik éftendőben, az Haza Törvényévé lett, 's az 1562 -dik éftendő-béli Ország-Gyűlésének Végzéséből-is világosan ki-tettzik.

(p) Mely fellyebb meg-írt osztálya iránt a' Nemzetnek I-ső Ferdinánd Magyar Ország Királyának Biztossai (Commisariussai) kik 1552--dik éftendőben a' Királyi jövedelemnek meg-vissgálása végett Erdély Országban küldettek, meg-visgálván egyfersmind a' Székely Nemzetnek dolgait-is, ezen hiteles Tudósítást tették ő Felsegének,, A' Székelyek „közönségesen minnyájan Nemesek, és minden adózástól mentek; mindazonáltal három rész-

IX-dik Tzikkely.

Az elsők a' kik *Fő Népnek*, (q) 1751-dik Eftendőtől-fogva pedig igen gyakran *Fő Nemese*knék-is hivattak, a' más két rendbéli Székelyeknél hatalmasabbak, és gazdagabbak. Ő közüllök az hadakozó Népnek kormányozására Generalisok, Kapitányok, Hadnagyok, és Zászló-tartók, a' Pólgári Társaságban pedig Fő-Király-Bírák, Vice Király-Bírák, és Tábla-Bírák választattak.

X-dik

„régre vagynak fel oltva: kik közül az elsők Nemesek, és mintegy Ország Zászlós Urainak tartatnak. A' második rendbéliek az ő nyelveken Ló-fő Székelyeknek nevezetnek, a' kik másképpen Lovasoknak, vagy-is Lovasnépből valóknak hivattatnak; A' harmadik rendbéliek pedig Köznépnek tartatnak, de mindazonáltal ezek-is minnyájan Nemesek.

(q) E' mostani időben a' Főbbek' neve alatt a' Grófok, Bárók, és régibb Familiákból származott Székelyek-is értetődnek, ezek után pedig az Armálisták, kik közül fokban 1711-dik eftendőtől fogva, adó-fizetés alá huzattak, fámáláztattak.

X-dik Tzikkely.

A' második rendbéli Székelyek, t. i: a' *Ló-fők*, vagy-is *Lovasok* Hadi köteleseget viseltek, és az ő hajdoni Őfseiknek nyomdokát követvén leg-vitézebb Férjfiaknak tartattak; A' kik közül a' Pólgári Hivatalokra-is, úgy mint Tábla-Bíróságra (r) és más Tíztségekre a' Fő Nemesekkel egyetemben érdemekhez képest fokban választattak.

XI-dik

(r) Sőt nagyobb számmal a' *Ló-fők* közül, hogy sem a' Fő Nemesekből a' Székek Tábla-Bíróságára, Alféfőrságra hajdon emeltettek, és választattak, a' mint eztet Udvarhely, és Kerektur Székeknek 1505-dik éftendőben Sz: András Havának 23-dik napján költ Rendelése eképpen bizonyította: „ El-végeztük, „és rendeltük, hogy az Udvarhelyi, és Kerekturi Székekben lakó Atyánkfiainak az elsők „közül négy embereket, és ugyan azon Székekben lakó *Ló-fők* közül tizenhármat a' mi „Székely országunknak régi bé-vett autoritás-sából, és hatalmából Biráknak, és igazság' ki- „szolgáltatásának véghezvitelére rendeljünk; kik „egy summában legyenek tízen-heten, kik minde- „nik Székben ez Országban akármely renden va- „ló Személlyeknek személljét és képét viselleyék.

XI-dik Tzikkely.

Az harmadik Rend-béliek, kik a' Fejedelmek Leveleiben gyakrabban *Gyalogoknak*, a' Nemzet bé-vett fokása-zerént pedig *Községnek* (köz-Népnek) és azon okból, hogy mint gyalog Katonák egyenlő zöld és veres ruhát viseltek, *Gyalogoknak* és *Darabontoknak*-is neveztettek, a' más két meg-írt rendbélieknek sokkal nagyobb rézít tettek minden időben a' Székely Katonaságnak; kik noha ugyan magok közt közönséges szolgálato-
kat, és kötelefségeket-is viseltek, sőt ámbátor azon okból, hogy Ferdinánd, és azután Maximilián Magyar Ország-
i Királyoknak rézekre hajlottak vólt, Száz - Sebesben 1562-dik Eftendőben tartatott Ország-gyűlésének végezéséből, foka-
közülők magok Nemesi szabadságoktól meg-fosztatván, a' Fejedelemnek, és annak Ádomány-
Levele mellett az Ország' Fő Rendjeinek Jobbágyi szolgálato-
kat-is tettek; mind-azáltal az ő Nemesi szabadságokban, és Praerogatívájokban semmi hátra mara-
dást nem szenvedtek; mert nem fokára, nevezetessen pedig 1599-dik Eftendőben

a' Fejérváron tartatott Ország gyűlése által, a' magok hajdoni Nemesi szabadságokra vízfű helyhezettek, mely okból *Szabadosoknak*-is gyakorta neveztettek.

XII-dik Tzikkely.

Ily' formán fel-öftva lévén három részre a' Székely Nemzet, Kérdés: Lehetett-é az alsóbb Rendből, a' felsőbb Rendek közé, t. i. a' *Köz rendből* a' *Ló-fök* közé, és ezeknek a' *Fő Rendek*, vagy-is *Fő Nemesek* közé által menni? Lehetett igen-is, és mind békeféséses, mind pedig háborus idöben, leg-föképpen pedig akkor, midön háborúk tartattak. Békességben ha valaki a' *Köz-rendbéli*ek, avagy *Ló-fök* közül a' *Fejedelemnek* háfnos, és érdemes fólglálatott, igen könnyen fellyebb mehetett, a' mint eztet több rendbéli *Privilegialis* és a' *Fejedelemnek* *Nemesítő Levelei* nyilván bizonyittrák. Hogy ha pedig mások, a' kik tudniüllik teherösebb *Ló-fök* lévén, három, vagy több olyan *Ló-föknek*, kik vagy *Magzatok* nélkül el-haltak, vagy *fé-gény* forsok miatt magok örökségeket eladni

adni kényszerítették, Józágokat magoknak meg-kerzették, az első, vagy-is Fő-rendek közé számláltattak. Az háboru alkalmatosságával pedig nem csak a' Lófők, hanem a' Köz-rendből valók-is (s) a' kik t. i. az ütközetben az ellenség ellen ditséretesen, és vitézül viaskodtak, 's magokat a' többiektől vitéz tselekedeteik által meg-külömböztették, a' Fő Rendek közé kerentsésen bé-iktattattak.

XIII-dik Tzikkely.

Az ilyen Elömenetelek pedig a' hajdani jó szokás-kerént a' Székely Nemzet' Ispánnyai által, kik gyakorta egyfersmind Erdély Országának Vajdái-is voltak, lettek meg, kik az illetén Elömenetelekről az érdemeket tett személyeknek semmi levelet nem adtak, hanem azon hatalmokból, a' mellyet a' Magyar

c 5

Orzá-

(s) Hogy a' Köz-Rendbéliek-is a' Főbbek közé egyenesen számláltattak 's számláltathattak, és azoknak számába bé-iktathattak a' több példák közt bizonyitva az Ilkei Demeter Nemesítő Levele, a' mely ezeket foglalja magában, Ilkei Demetert, és ő általa az ő fű-

letett

Országí Ditsősféges Királyoktól, nevezetesen pedig, első, vagy-is Corvinus Mátyástól nyertek, a' meg-írt érdemes fémellyeket egyik rendbéli katonáskodó fémellyeknek laistromából, a' másik, vagy-is fellyebb való rendbéli katonának, vagy éppen a' Fő Rendeknek laistromába (t) az Ország' közönséges-Gyűlé-

„letett Fiait az eddig való Gyalog-katonaságból, és Köz rendbéli sorsából, kegyelmesen a' „több kétség 'kivül való, és valóságos Nemese-
„nek fámába által vittük, bé-iktattuk. Bőjt-
„más Havának 18-dik, Napján 1651-dik éftendő-
„ben. Rákótzí György.,

(t)Miképpen ment véghez elő-menetele a' Székely Nemzetnek, és minémű szabadsággal bírt legyen, I-ső Mátyás Magyar Ország ditsősféges Királyának parantsolattyából ki-tettzik, mélyet itten főről-főra leírni tettzett

Tulajdon Parantsolatja Ő Királyi Uraságának.

*MI MÁTYÁS, Magyar, Tseb (és a' többi)
Országoknak Királya, Méray Magyar Balá's
Erdély Országunk' Vajdájának, a' Székelyek'
Is-*

lései alkalmatosságával, vagy a' Lustrálaskor által-tétettek, és íratattak. Nem-is adtak

Ispánnyanak eö hívségének, és az ö alatta valóinak a' mi kegyelmünket ajánlyuk. Sajnoson panaszolkodnak mi előttünk a' mi Udvarbely, és Maros Székekből való Lovas, és Gyalog Katonáink, a' kik ezen Táborunkban jelen vagynak; miképpen az ö tulajdon Nemzetekből való Fő Rendek közül némelyek bizonyos pénz-béli fizetésre őket kényszeríteni próbálnák, és miképpen ez-által az ö három részre osztott Nemzeteket meg-rontani kívánnák. Minthogy pedig a' mi leg-főbb Királyi gondunk, és igyekezetiünk a' volna, hogy mindnyájan azok, a' kik a' mi Királyi megmaradásunkat, és elő-meneteliünket efközlík, mi töllünk az ö hozzánk való hívségeknek méltó jutalmát vegyék. Annak okáért méltó tekintetben vévén az ök, és az egész Székely Nemzetnek mi hozzánk való nagy hívségét, és hadakozó mindenkori különös képességét, hívségteknek parantsollyuk ezen Királyi

adtak senkinek Erdély Országának Magyar Píla
Országtól való el-választása előtt Primi-elör

pi-

rályi Parantsolatunk által leg-keményebben
bogy vévén ezen Rendelésünket, azonnal min
den halasztás nélkül e' dolgot meg-orvosol
ják, és kiváltképpen a' mi az elsőt illeti
minthogy a' mi hív Székellyeink, sem min
künk magunknak, sem pedig mi embereink
nek semmi-némű adózással eleitől fogva nem
tartoznának, hanem önként való jó akarat
tyokból a' mi, és más jövőendő-béli Kivályok
Lokadalmára, és Szülöttyöknek örvenaetes
tífteletére, úgy fíntén az ő töllök mi hoz
zánk, és mi töllünk ő hozzájuk való Köve
tségekre a' magok jövedelmekből igazságos
mérték férént (a' mint ezt a' mi más ke
gyelmes, és már Privilegium formájában né
kik ki-adott Levelünkben bőven meg-értheti
tek) valamit ajánlani kívánnának. Annak
okáért minden húzás vonásokat, az egész Nép
közt leendő ki-birdetés által el-tilalmazza-

tok

gyalilaris, vagy ármális levelet, sőt annak
rimelötte soha hira, 's neve sem volt a' Székely
pi-

tok, úgy annyira, hogy ha még-is találko-
zának némellyek, a' kik ellenkezőt tseleked-
ni mérékfenének, mingyárt azonnal, az ő
bé-vett fokások fehérent, minden jóvaiktól
meg-fosztassanak. A' mi illeti a' másodikat,
azonnal meg-visgálván áttalában az egész
Székely Lovasságot, őket az Öseiktől mara-
dott állapotok fehérent különös Laistromba
vegyétek, a' kik az ő maradandó külömbb-
ságok végett Ló-föknek fognak neveztetni. A'
Gyalogokat hasonlóan más Laistromban fog-
játok jegyzeni, a' mit nem-külömben senki a'
Föbök közül betsületének örökös el-vektése
alatt ne mérékfeljen meg-változtatni, és sem
ezek, sem pedig a' más Rend-béliek közül
senki a' mostani, és jövődö-béli Erdély Or-
szágunk Vajdáinak, és Székelyek' Ispánnyá-
nak bírek nélkül fellyebb való rendbe, ha
Nép csak három annyi földel, és Főfággal, a'
mennyi egy maga rendin való Katonának

va-

kely Nemzet között; mert az olyan Nemesítő Levélnek meg-ferzésére a' Székelyeknek fűkségek sem volt, minthogy őket sem a' Királyok, sem pedig a' Fejedelmek Nemesebbekké hogy sem magok voltak nem tehették; mindazonáltal Erdélynek Magyar Orzágtól való ferenstelen el-választása után, az Orzágnak Fejedelmei, kik az állhatatlan ferenstésnek forgásától nagyon féltek, a' Nemesítő Leveleknek módját ki-gondolván, azokat igen-is bőven osztogatták.

HAR-

vagyon, bírni meg nem próbáltatik, fel ne vétessék. Mely ti általatok el-kékitendő Laistromokat nekünk fel-küldeni, és ezen Parantsolatunkat meg-olvasván, a' panaszokkódó Feleknek vizsza adni kötelességteknek lenni esmérjétek. Külömben sem tselekedvén. Költ Modra' Várát vivó Táborunkban 1473. ektendőben Karátson Havának 9-dik napján Magyar Orzági 16-dik, és Cseh Orzági Királyságunknak 5-dik ektendejében.

(L.S.)

HARMADIK RÉSZ.

A' Székely Nemzetnek Tisztyéről,
és Köteletségéről.

XIV-dik Tzikkely.

A' Székely Nemzet valaminthogy maga lakó földjét fok fáradsággal, és vérontással vette-meg, úgy fízinte azt, a' maga tulajdon Scitha Nemzetétől, távull lévén, és másfoktól semmi fegedelmet magának nem reménlhetvén, ki-mondhatatlan fok izzadással, nyughatatlansággal, és fáradsággal, annyi temérdek fok ellenséges Nemzeteknek közepette, és oly' fok Századok' el-folyása alatt védelmezhetette, és tarthatta-meg; fűkség vala tehát, hogy az egész Nemzet, a' mely annyi terheknek el-viselésére, és ellenségeknek ellent-állására magában igen kitsiny vólt, öfve kaptsolt erővel, és igyekezettel a' maga Hazáját védelmezze. Nem-is vólt a' Nemzet között senki olyan a' ki a' maga Hazájának védelmezésén, és meg-tartásán tellyes erő-

erővel és igyekezettel nem iparkodott volna. Nem tsuda tehát, ha ezen Nemzetnek három részre osztott Férjfiái, a' kik valamint a' fok háboruknak idejében fűlettettek, úgy fűntén azokban-is neveltettek, félre tévén, és a' Fejér-Személyekre hagyván a' magok gazdaságok' folytatását, és földjeiknek mívelését, fűntelen katonáskodtak, és hadi kötelességeket ditséretesen viselték.

XV-dik Tzikkely.

Igy tehát az egész Székely Nemzetnek, a' kik tsak köztök a' Fegyver' viselésre alkalmasok voltak, a' vala kötelességek, és tiztyek, hogy mind azokat, a' mik tsak a' fegyver-viselésre, és a' hartzban meg-kivántató kézségre fűkségesek, forgálmatoossan meg-tegyék, úgy pedig, hogy

Leg-elsöben. Valahányföör a' fűkség magával úgy hozná, vagy pedig közönséges Fel kelés parantsóltatnék, mindnyáján, az az, fejenként fegyvert fogván, táborba álllyanak, hagyván mindazonáltal mindenkor magok közül Hazájoknak örizerére elegendő fegyveres népet.

Má-

Másodszor. 1555-dik esztendőből fogva, 1597-dik esztendőig ötöd része, azután pedig némely ideig húszad része a' Nemzetnek fel-kelni, és fegyvert fogni köteleztetett.

Harmadszor: Végtére a' múlt folyó Századnak elejéig az az, 1700-dik esztendőig, az Erdélyi Fejedelmeknek uralkodása alatt, a' föüntelen való viaskodások, és szerentsétlen változások közt, oly' fok féleképpen forgott, és változott a' felkelésnek módgya, hogy aztat ezen tsekély munkátskába le-írni éppen nem lehetne.

XVI-dik Tzikkely.

A' mi illeti a' *Föbbeket*, vagy-is *El-söket*: Valahányszor a' Ló-Föség, és Gyálogság fejenként fel-kelt, mindannyiszor a' Föbbek-is, nem tsak fejenként fel-kelni, hanem a' Vagyonokhoz, és Birtokokhoz képest három, négy, és öt jó lovakkal, és fegyverrel fel-készített Lovaszaikat-is magokkal a' táborba vinni

kötelesek voltak; (u) ki-vévén azokat mindazonáltal, a' kik Székbeli Hivatalokat, úgy mint Fő és V. Király Bíróságot, vagy más ehez hasonló Hivatalokat viselvén, a'vagy a' Nemzetnek Törvénye, és szokása-zerént valamely követtségben lévén, meg-gátoltattak. (x)

XVII-dik

(u) Ezen Főbbek' fel-keleése' módját az 1562-dik éftendőben Segesváron hozatott Törvényeknek 3-dik Tzikkelye ekképpen írja-le: „ A' Fő „Népek-is az ő Rendjek' és állapotjoknak mi- „vólta-zerént, ki három lóval, ki négygyel, „ki öttel legyenek kézen jó zerrel, kiknek Mi „éftendő alatt egy egy lóra nyóltz-nyóltz fo- „rintot adatunk, mikor pedig Országunk' zük- „sége kívánnya, és zolgálzatban léznek, két- „két forint Hó-pénzt adatunk' nekik.,

(x) Ugyan a' Főbbek az el-múlt Században, a' különös háborukban fel-kelni nem akarván, a' Ló-fők, és Gyalogok által, ő ellenek a' Fejedelem előtt panasz is tétetett, mely dolognak meg-vi'sgálására 1670-dik éftendőben Fejérváron tartatott Ország-Gyűléséből biztos zeméllyek, vagy-is Commissariusok-is rendeltettek, nevezetesen Béli Pál, Hallet Pál, és Nagy Tamás Tanácsos Urak.

XVII-dik Tzikkely.

A' *Ló-Fők*, vagy-is Primipilusok lovakon, és fegyveresen a' Táborban jelentek-meg. (y) az utóbbi időkben mindazon-által minthogy a' Gyalogok' száma,

d 2

azon

(y) Illyen kötelefségek a' *Ló-fők*nek nem tsak a' több rendbéli nekik adatott Privilegiumokból, hanem a' fellyebb elől hozott 1562-dik eöstendőbéli Ország Törvényeinek 3-dik Tzikkelyéből-is nyilván ki-tettzik, a' melyben ezek foglaltatnak: „Ök-is t. i. a' *Ló-fők*, Lovakkal, Pántzéllal, Sísakkal, Pai's'sal, Kopjakkal hadakozó móddal kézen légyenek mindenkor, úgy hogy minden *Ló-fő* az ő *Ló-Fő*-ségéről a' Parantsolatunkra, és Országunk' *Fők*-ségére valamikor kelleténdenek egy egy *Ló*-val indulhassanak, kik egy Hólnapon az ő tulajdon költségeken éllyenek, az-után mi nekik minden hóra (hólnapra) segítségül egy egy forintot adunk „Ugy nem-külömben az el-fegényedett, és lóval nem szolgálható *Ló-fők*ről így áll az 1620-dik eöstendőbéli Ország Törvényének 24-dik Tzikkellye: „Ugyan a' Székely atyámfiai régi szabadságoknak eszmérvén lenni, hogy a' mikor a' vitézlő Rend meg-fogyatkozott, 's lovok nem vólt, a' gyalog *Ló-Fők* közt szolgáltak, és idővel megépül-

azon okból, hogy fokban közüllök érde-
mekre való-nézve, a' fellyebb való Ren-
dek közé által tétettek, nagyon meg-
kevesedett vala, a' Gyalogok közt-is, úgy
hozván az idő, és fűkség magával, ka-
tonáskodni tartoztak, melly okra való-
nézve Ló-Fő Gyalogoknak neveztettek.

XVIII-dik Tzikkely.

A' fellyebb elő fámlált kötelessége-
ken kívül, a' tsekélyebb tehetségű Ló-
Fők, úgy fíntén az Egyházi Nemesek,
és Armalisták-is, a' kik a' Főbb és Ló-
Fő Rendek közt fámláltatnak, a' más
köz-rendbéli kötelelességeket-is, t. i. a' Fa-
lusi Bíróságot, és Pólgárságot, az olyan
Falukban, melyekben a' köz-rendbéli ke-
vesen vóltak, viselték, sőt rabokat ki-
sérni, és az olyan Főbbeknek, kik az
Ország'

„épülvén, vízfönt szabadságokban állott helyek-
be való vízfő állások némely Székekben pedig,
„nevezetesen Csikban a' Hámorosok, és Ör állók
„közé álván, ha mikor zárló alá vízfő akar-
„nának menni, és a' Hámoros Tíft, és
„Harmintzados meg-nem engedik, azért bo-
„tsattaísanak vízfő, és a' Zárló alá vétessenek
„olnyanok-is.

Ország' Gyűlésére mentek, Napi fámokat-is fizetni tartoztak. (z)

XIX-dik Tzikkely.

A' *Köz-Rend*, vagy másképen *Köz-Nép*, a' kikből t: i. a' Nemzeti Gyalog Katonaság állott, és mái napig-is áll, a' hadi kötelességen kívül, más köz-terheket-is, azon okból főképpen, hogy ő köztök terhet viselő Paraftság, kiváltképpen a' régibb időkben, vagy éppen nem vólt, vagy ha vólt-is igen kevés vólt, viselt. Ugyan azért mind utakat tsinálni, mind mezei veteménnyeket forra őrizni, mind a' katonaság' Bagazsáit hordani, mind pedig Falusi Biróságot viselni foztak: sőt Erdély Országának Magyar Orzágtúl való el-válása után a' Haza Fejedelmeinek idejekben, ha nem állandóképpen-is, gyakran az időnek mostosága miatt Adót-is fizettek. Ezeknek-is mindazonáltal leg-főbb kötelességek a' Katonaság, és Hadi dolog vala; vigyáztak-is

d 3

(z) Bizonyíttyák ezt a' *Compilata Constitutiók 3-dik Réze 4-dik Titulussának első és 3-dik Tzikkellyei*, és több Hazabéli Törvények.

tak-is a' Fejedelmek forgalmatosan arra,
hogy az ő fámok a' Hazának kárával
ne kissebbedjék. (j)

XX-dik Tzikkely.

Különös szokása volt a' Székely Nem-
zetnek ember emlékezetétől fogva az,
hogy mivel Nemzeti Szabadsága férént
fen-

(j) Meg-volt tiltva régen, hogy senki a' Szé-
kely köz-nép közül magát Jobbágyságra ne
adja, avagy ha valaki közülök magát a'
Katonaság alól ki-húzván, önként jobbágy-
nak le-kötelezte-is, az Ezeredes Kapitány
által az alól fel-fabadittassék, és ha másod-
szor-is azt tselekedni méréflette, halállal bü-
ntetessék. A' melyről így áll az 1608-dik
éztendőbeli törvény: „Jelenti Nagyságod,
„hogy a' Székelység közül sokan magokat az
„Ország' főlgálatyától meg-vonván, szabad a-
„karattyok férént magokat jobbágygyá tették;
„mely miatt a' közönséges dolgokban fogyat-
„kozás esik: Tettzett azért hogy Generális
„Urammal circaltassa-meg, és a' hól a'féle ta-
„lálkozik, foglalja-ki az Ura kezéből, és resti-
„tuállya priori statui; ha pedig másodszor-is meg
„próbállya hogy ismét Jobbágyságra adja ma-
„gát, halállal büntetessék-meg.”

senkinek semmi adózással (v) nem tar-

d 4

to-

(v) Ezen Törvényes, és hajdani szabadságát a Székely Nemzetnek bizonyították Első Mátyás Királynak az Erdély Ország' Vajdájához Méray Magyar Balá'shoz 1473-dik éftendőben küldött tulajdon parantsolatnya. Erdély Orzágnak 1599-dik éftendőben hozott Törvényeinek 4-dik Tzikkellye.—Oláh Miklós Eftergomi Érsek a' maga Atila nevezetű Historiájának 18-dik Réfében, a' hól így ír:

„A' Székelység sem a' Királynak, sem másnak semmi Adót nem fizet, ki-vévén, hogy ha, a' Király, vagy koronáztatik, vagy házassodik, vagy pedig a' Királyné Férfi Magzatot fűl, fejenként a' hatodik ökröt a' Királynak adják.” Bonfinius Antal nem különben Historicus a' Magyar Orzági Királyokról írt első Könyvében, a' melyben azt jegyzi-fel:

„A' Székely Nemzet, a' mely valóságosan a' Scitháktól vézi eredetét, semmit a' Királynak nem fizet, hanem némelykor házanként egy ökröt, de azt sem parantsolás-ferént, hanem különös jelentés és kérelem mellett, úgy hozván az Ország' fűksége magával, a' Királynak ad.”

tozott, a' Ló Fök, és Gyalogok, vagy-is Köz-nép, elsőben midön a' Király megkoronáztatott; másodszor, midön a' Király meg-házasodott; harmadszor, midön a' Királyné első Férjfi magzatot szült, minden hatodik, nagyobb és jó Ökreiket a' Királynak adják, és ezen Adomány Ökör-sütésnek neveztetett, a' végből hogy az olyan Ökrökre azonnal a' Királyi bélyeg süttetett. (a)

NE.

(a) Kérdés támadhat itten arról, hogy noha ugyan a' Nemes Székely Nemzet a' maga hajdoni szabadsága, és törvénye-zerént, minden Adó-fizetéstől, és más akármely tartozásoktól ment volna, mindazonáltal mivel eleitől-fogva, a' Gyalogok és Köz-rendenvalók, és némely helységben a' kisebb, vagy tsekélyebb tehetségű Ló-fök-is magok közt a' közönséges, és fellyebb meg-nevezett terheket viselték, sőt az Erdélyi Fejedelmek alatt, Erdélynek Magyar Orzágtól való elválása után, gyakran a' mostoha idők, és körülálások úgy hozván magokkal, adót-is fizettek volna —; meg-maradott-e ezen Nemzet az ő régi szabadságában, és Praerogatívájában, vagy sem? Meg-maradt igen-is, a' mint azt, a' következendő okok bizonyítják:

I-ör.

NEGYEDIK RÉSZ.

A' Székely Nemzetnek Jussairól, Szabadságiról, és Privilegiumiról.

XXI-dik Tzikkely.

MInt hogy a' Székely Nemzet légyen az, a' mely a' maga lakó földjét fegyver-

I-för. Mert noha főképpen a' köz-nép a' Székely Köz-társaságnak kezdetétől fogva magok közt a' közönséges terhet viselte; még-is első Mátyás Magyar Országnek Koronás Királya, maga tulajdon 1473-dik éftendőben költ Parantsolattyában kegyelmesen meg-esmérté, hogy a' Székely Nemzet sem az ő Királyának, sem pedig az ő embereinek, és alatta valóinak semmi adózással nem tartozik.

II-för. Mert 2-dik László Magyar Ország' Királya alatt 1514-dik éftendőben az Ország' régi bé vett szokásból öfve fedett, és Királyi hatalommal meg-erőfített Tripartialis

Tör-

verrel, fok vér ontással, és oly' régen,
 hogy mind Magyar Orzágnál, 's annak
 ditső-

Törvény' 3-dik Rézének 4-dik Tzikkellye-is
 (a' mely fellyebb a' 4-dik Tzikkelyben fő-
 rul-őzra le-íratott) bizonyossá tézi az egész
 Székely Nemzetnek valóságos, és kérdést
 nem szenvedő Nemesi Szabadságát.

III^{for}. Mert jóllehet az Erdélyi Fejedelmek
 alatt, sőt azután-is, ha nem állandóképpen,
 de gyakorta Adót-is fizetett a' Köz-nép; mind-
 azonáltal első Leopóld ugyan Magyar Or-
 zágnak böl dog emlékezetű Királlya, minek-
 utánna Erdély Orzága ő Felsége hatalma a-
 lá víűzta adta vólna magát, az Orzágnak
 1691-dik eűtendőben adott kegyelmes Kötés-
 Levelében (Diplomájában) nevezetesen a'
 14-dik Tzikkelyben ily' ki-fejezéssel esméri,
 és erőűti meg kegyesen a' Nemzetnek Őűi
 Szabadságát: „A' Székely Nemzet, mint
 „leg-vitézebb hadakozó Nép, valamint azelőtt
 „semmi adózással, katona tartással, dézmá-
 „val, és más akármely néven nevezendő fize-
 „tésekkel, a' maga Jóűzágára-való-nézve, melyet
 „a' fel-keűsnek terho alatt bír, senkinek nem
 tar-

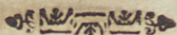
dítsőséges Királyainál, mind pedig az
 Erdély Orzági Fejedelemségnél, és an-
 nak

„tartozott; úgy éntén ezután-is minden adó-
 „zástól ment legyen; de az Orzágot maga köl-
 „tségin védelmezni köteleztetik.

IV-*ker.* Mely fentseges Diplomáját Első
 Leopold Királynak, minden Successorai, úgy
 mint Első Jo'sef, Hatodik Károly, Mária
 Thérésia, Második Leopold, és mostan di-
 tsőségesen uralkodó Második Ferentz Fel-
 séges Királyok is kegyesen meg-erősítették,
 confirmálták.

V-*kör:* Mert az Ország-Gyűlése-is mely
 1555-*dik* éftendőben Fejérváron tartatott
 nyilvánóságossá téfi a' sokszor meg-nevezett
 Nemzetnek kétség kívül való Szabadságát,
 midőn ily' végezést tett: „A' Székely Nem-
 „zet az ő régi Szabadságában minden sérelem
 „nélkül meg-tartassék, és tsak a' Zsellérek,
 „Szólgák, és más czekekhez hasonlók a' Porták
 „fámába vétefsenek.

VI-*for:* Mert az Erdélyi Fő-Igazgató' Ta-
 náts-is (Gubernium) 1758-*dik* éftendőben
 Janu-

nak Fejedelmeinél régibb légyen, foglalta-el, és azon el-foglalt Tartományt
(jó

Januáriusnak 26-dik napján költ Decretumában így ír a' Nemzetnek eredet-zerént való Szabadságáról és Nemességéről: „Tudni való dolog az, hogy a' Székely Szabadság sok Saeculumokat sok Királyok' és Fejedelmek' idejét, Adományait felyül haladó, nem valamely zemély-zerént költ Levél, hanem az egész Székelységet illető közönséges Indultummal stabilitáltatott régi Szabadság, és természet-zerént való Nemesség.

VII-ker. Mett a' Székelységnek 1662-dik ezentendőbéli leg-első pénzbeli fizetése, a' Nemzetnek önként való jó-akarattyából történt, a' mely nem Adó-fizetésnek, hanem valójában segittségnek (subsidiumnak) lenni állítatik, mely-béli végezése az Orfágnak ezeket foglallya magában: „A' Székelységet „Nagyságod' Biztossa, (Commissarius) által „találtassa-meg Udvarhelyt, holott ő nékiek „Közönséges Gyűlések lézen Sz. György Nap „előtt való Hétfőn, hogy az Unionak tartása-zerént, az Ország' több rézeit meg-fánván a' kik

(jó rend-tartásokat szabván, mindjárt e-
löre-is magok közt, hogy az által dífe-
sen,

„a' kik ebben a' tereh-viselésben egygyet ér-
„tenek, ök-is e'béli segittségek meg-ne von-
„nyák.

VIII. *for.* Mert minekutánna idő jártával a'
Nemzet tapasztalta volna, hogy ezen fellyebb
említett önként való, és szabad akaratból szár-
mazott segittség' adása némelyek által mint-
egy tartozó kötelességül vétetvén, roész követ-
kezéseket huzzon maga után, azonnal 1696-dik
és 1701-dik eftendökben tartatott Ország-Gyü-
léseiben az iránt való Törvényes Ellen-mon-
dását (Protestatióját) fel-adta, és azt azután
való idökben-is maga törvényes Jussának, és
Szabadságának fel-tartására több ízben-is meg-
újjította.

IX. *for.* Mert Erdély Országának ezen leg-fo-
rossabb környül-állásaiban, nem tsak a' Szé-
kelyek, hanem még a' Partiumban, vagy is
Nemes Magyar Országhoz tartozandó Várme-
gyék-béli Nemesek-is (a' mint ezt a' Com-
pillata Constitutiók 5-dik Réfének 33-dik és
35-dik Edictumai bizonyittyák) Jószágoknak,
sőt Nemességeknék el-vektése alatt-is adózni
kén-

sen, és hafnoson a' magok Köz-társasá-
gok kormányoztathatnék:) fok gondol-
ko-

kénferittettek: „Ha ki a' Nemesség közül
„a' kéntelenségből reá vetett summát meg-nem
„adhatná, vagy meg-adni nem akarná, adgya-
„meg más érette, 's azt a' Józágot, a' melytől
„az Adót meg-nem adta, foglalja-el, és bírja zá-
„logúl, miglen pénze a' Debitor által le-nem té-
„tetik,, Az 35-dik Edictum pedig ezt foglalja
„magában: A' Partium-béli Atyáncfiai jelentik:
„hogy a' Békés Vármegyei Nemesek nem akar-
„nak fizetni a' tollünk Országúl fel-vetett rend-
„kívül való Adózásokban; Végeztetett azért:
„hogy ha az ilyen Országúl fel-vetett Summá-
„ba nem contribuálnának, Nemességektől kell
„meg-válniok.

X-fer. Mert noha nem tsak Erdélyben, ha-
nem Magyar Országban-is az 1647-dik 26-dik;
1649-dik 17-dik; és 1723-dik ektendő-béli 6-dik
Articulusoknak bizonyosága-zerént, az Ármálisták
a' Vármegyék által taxáltatván, a' szükséghez ké-
pest, minden ektendőben bizonyos summát,
az úgy nevezett Domestica Cassába fizetnek;
és a' kik más Földes Uraknak földjökön lak-
nak

kodással, és terhes vigyázással védelmez-
 te, és tartotta meg; végtére pedig mind
 ma-

nak, és élnek, mind Dézmát, mind füst-pénzt
 földes Uraiknak adnak, mind pedig Ékerek-
 kel, és kézi munkával azoknak éölgálatot tes-
 nek; mindazonáltal a' több Föbb, és közép-
 rendbéli Nemesekkel egyenlő Nemesi szabad-
 sággal, és Praerogatívával minden kétség ki-
 vül élnek; hogy pedig a' Fő Székelyek, a'
 Vármegyékben lakó Föbb Nemesekkel, az
 Egyháziak, az Egyházi Nemesekkel, és a' Köz-
 Nép, vagy-is Gyalog Székelyek, a' Várme-
 gyebéli Armálistákkal egyenlő Rangban légye-
 nek; az Erdélyi Fő-igazgató Tanátsnak 1755-dik
 éftendőben Felséges Királyné bóldog emléke-
 zetü Mária Theresiához lett Fel-adásának ere-
 jével bizonyittatik, a' mely főru-l-főra ezt fog-
 lalja magában: „A' Jószágos Székely Neme-
 „sek, a' Vármegyék-béli bírtokos Nemesekkel,
 „az Egyházi Nemes Személyek, az egyházi Ne-
 „mesekkel, a' több Privilegiatus Székelyek, a'
 „Vármegyékben lakó Armálista Nemesekkel e-
 „gyenlők.

XI-fer- De leg-hathatósabban erőfittetnek
 mind

magát, mind a' magá tulajdon földjét önként a' Királyok, és Fejedelmek hatalma alá adta; nem ok nélkül bizonyára

mind ezek azzal, hogy valamint néhai boldog emlékezetű 2-dik Leopöld Király és Fejedelem 1791-dik esztendőben költ, és Erdély Orfága Köz-Gyűléséhez adott Királyi Felteteleinek (Propositioinak) 7-dik Tzikkellyében kegyesen kívánta, hogy az Egyházi Nemesek, és Armálisták, kik a' több és Főbb Nemesekkel egyenlő szabadsággal, és Praerogatívával bírnak, az Adó-fizetéstől fel-fabadíttassanak. Ugy éintén mostan ditsősségesen Uralkodó 2-dik Ferentz Kegyes Királyunk-is aztat kívánván, a' Székely Katonaságra való-nézve, azt véghez-is vitte, minthogy őket 1802-dik esztendőben költ kegyes parantsolattya által, nem csak az Adózás' terhétől fel-fabadítani, hanem még azt-is, a' mit némelyek előre fizettek volt, nékik vissza fizettetni kegyesen méltóztatott; mely kegyességiért ő Felségét nem csak a' Székely Nemzet, de egész Erdély Orfága-is örökösön álgya, és áldani fogja. Valóságos tehát és bizonyos, hogy a' Székely Nemzet, mind

e' máj

ra fok munkálkodásai, és véres veritékei után különös Jussokkal, és szabadsággal bír; de főképpen hajdon a' Magyar Orzági Királyoknak ditsőséges Uralkodások alatt élt vala.

XXII-dik Tzikkely.

A' három Rend-béli Székelyeknek Közönséges Jutalmok, melyet tulajdon magok Vitézségek által szerzetek, és nem más valakitől nyertek, az tehát: hogy ők mindnyájan a' leg-nagyobbtól fogva, a' leg-kissebbikig valóságos *igaz Fületett és Privilegiatus Nemese*k légyenek, és olyanoknak esmérteszenek; következendőképpen mind azon Törvényekkel, Szabadságokkal, és Praerogatívákkal, a' mellyekkel a' Magyar, és Erdély Orzági kétség kívül való valóságos Nemese^k élnek, méltóképpen bírnak. (b)

e

XXIII

e' mái napig-is, a' maga hajdani Nemesi Szabadságában, és Praerogatívájában, a' fok vizontagságok után-is, álhataroson megmaradott légyen.

(b) A' Magyar Orzági, és Erdélyi Nemese^kről
főlla-

XXIII-dik Tzikkely

A' Székelyeknek különös Praerogatívái Szemelyekre-nézve.

Első. Hogy minekelötte Törvénybe idéztesse, és Törvényesen elmarasztassanak, Szemelyekben senki által meg-

nem

Éollanak leg-főképpen 2-dik András Király' 1-ső, Decretumának 2-dik Tzikkellye, és a' Tripartialis Törvény' 1-ső Réfénének 9-dik Titulussa. A' Székely Nemzetről pedig, ugyan a' már töbör elő-hozott Tripartialis Törvény' 3-dik Réfénének 4-dik Titulussa, és az Aprob. Constit. 3-dik Réfénének 76-dik Tzikkellye. Ezekhez-képest Oláh Miklós a' maga Atila nevezetü Historiájának 17-dik Réfében ezeket írja, ugyan a' Székely Nemzetről: „Mindnyájan Nemesek, nek tartják magokat, mint a' Hunnuso-
„nak valóságos maradéki. Nem-is ok nélkül élnek azon Praerogativával, minthogy magok között senkit egyik a' másiknál Nemesebbnek nem esmérnek, és a' leg-kisebb köztök olyan szabadsággal él, mint a' leg-nagyobb.

nem tartóztathatnak, el-nem fogattathatnak (c)

XXIV-dik Tzikkely.

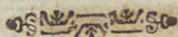
Másodszor. Hogy fenki a' Székelyek közül, a' Vajda, vagy Nemzet' Ispánnya (e' mostani időben a' Királyi Tábla') eleibe parantsolat által nem idéztethetik, hanem ki-ki a' maga fennélljét illető Széken keréssék, és ítéltesék-meg, és úgy azután vitetethetik fellyebb való Biró eleibe az ügye. (d)

XXV-dik Tzikkely.

Harmadszor. Mindennemű Pólgári,
e 2 és

(c) Ki-vévén ha valaki közüllök halált érdemlő bünt, tudniillik: éantéándékkal való gyilkosságot, gyújtogatást, tolvajságot, és erőszakos házasság-törést el-követne, és a' követett gonofságnak helylén el-fogattatnék.

„(d) Parantsolattal fenkit se hihassanak se „Vajda, sem Ispány Urak' eleibe, hanem kit- „kit Széken keréssének előbbször, és a' ki meg- „nem igazúl, az Kérdőjével mehessen-el Or- „szág' Törvénye-zerént.„ Ezek a' Éokás-béli Tör- vény' 6-dik Tzikkellyének závai.

és Hadi Tifztségek (e) valóságos, és gyökeres Székelyeknek, és nem idege- neknek adattassanak (f)

XXVI.

(e) Ezen Jussa a' Székelyeknek, a' közelebb el-múlt Századokban annyiban éenvedett változást, hogy a' Hadi Tifztségekre Generálisokat, és Kapitányokat, üületett, és valóságos Székelyekből maga nevezett a' Fejedelem. A' Pólgári Tifzteket pedig, úgymint Fő, és Vice Király Birákat a' Nemzet vála- tott magának. Bizonyittrák ezt az Aproba- ta 2-dik Réfe Első Titulussának 5-dik, 6-dik, és 7-dik Tzikkellyei, és a' Compilata Consti- tutio 2-dik Réfe Első Titulussának 1-ső 2-dik, és 5-dik Tzikkellyei,

(f) Sőt a' Nemzetnek ezen most elő-hozott Jussát, Nagy Ditsősségű Első Leopold Ma- gyar Orzági Király-is ezen módon, maga Diplomájának 5-dik Tzikkellyében 1691-dik éftendőben, Karátsony Havának 4-dik napján erőfirtette meg: „Mindenekben, akár a' köz- „jót t: i: akár az Igazság' ki-éőlgáltatását, akár „pedig a' Gazdaságot illető dolgokban, Ma- „gyar, Székely, és SzáÉ Nemzetekből való va- „lóságos Hazafiak által, minden Vallás-béli kü- „lömbség nélkül kormányoztatni főgnak, és „senki külső Nemzetből való Személy a' Hiva- „talokban, és Tifztségeben valahányfőz ezek ü- „ressek leőznek, elejekben nem tétetik: ki-vé-
ven

XXVI-dik Tzikkely.

Negyedker. Hogy a' Hadakozó Székelyek-is, valamint fíntén az Erdély Országai más két rend-béli Nemzetek, nem különben hanemha a' Haza' védelmezése kívánnya, külső Tartományokra magok Országából tartoznak ki-menni (g)

XXVII-dik Tzikkely.

Noha ugyan az elől fámúlt, és más több Jutlokkal, és Szabadságokkal a' Székely Nemzet az ő fok rendbéli jeles tselekedetiért jutalmaztatott légyen meg: tsudálkozásra méltó dolog mindazonáltal, hogy a' Nemes Magyar Nemzetnek

e 3

Díja

„vén egyedül azt, ha valaki a' Mi, és az Ők
„meg-egyezett akaratunkból, a' Mi ajánlásunk
„mellett, a' Hazafiak közé bé-vétetni fog.

(g) Nemkülömben ezen Szabadságban-is a' Székely Nemzet, annyifor meg-nevezett boldog emlékezetű Első Nagy Leopold kegyes Király által, ugyan a' fokfor előhozott Kegyelmes Diplomájának 15-dik Tzikkellyében ezen fávakkal erőfittetett meg: „Meg-egyezik abban-is vizontag Ő Felsége kegyel-

Díja 200. a' Székelyeké pedig tsak 25. Magyar forintokat tézen. (b)

XXVIII-dik Tzikkely.

A' Székely Nemzetnek Pólgári Törvényes, és Gazdaságbéli Dólgait, és ügyeit illető Jussai ezek főképpen.

Első. Hogy a' Székely Ember, ha fíntén a' Fejedelemhez való hitetlenségéért a' Fejit el-veſzti is, az Örökséget el-nem veſzti, hanem az a' Successorira, és Testvéreire marad. (i)

XXIX-dik

„gyelmesen, hogy a' Székely Katonaság Erdély Országából ki-ne vitessék külföldben, hanem ha a' Hazának védelmezése, és a' szükség úgy hozná magával.

(b) Ezen Díj' külömbbségének nem más az oka, hanem minthogy a' Székely Nemzetnek eleitől-fogva mindenkor jussa vólt maga közt hasznos Törvényeket hozni, ebben-is tulajdon Nemzete' mivóltához magát alkalmaztatni kívánta.

(i) Bizonyíttyák ezt a' Tripartialis 3-dik Rézének 4-dik, és ugyan a' szokás-béli Törvénynek 30-dik Tzikkellyei. „A' Székely ember a' ma-

XXIX-dik Tzikkely.

Másodszor. A' Székely Örökség, vagy-is Jótág tsak egyedül a' Fiakat illeti, a' Léányok pedig az Attyok' Javaiból tsupán tsak tisztességesen ki-házásztatnak; hogy ha mindazonáltal valaki közüllök Férfi Magzat nélkül meg-halálózván, tsak Léány Magzatokat hágy maga után, annak minden Javai a' Léányira háromlanak, és az ilyen Léányok *Fü Léányoknak* nevezetnek (k)

XXX-dik Tzikkely.

Harmadszor. A' Királyi Jusnak, melynek erejével a' Mag nélkül meg-hólt, és a' hitetlenségbe esett Személyeknek Javai a' Fel-

e 4

ség-

„a' maga örökségét semmiképpen el-nem veſt-
„heti, ha fejét hitetlenségért el-veſtené-is, hanem
„az Attyafaira marad.,, Ezen Törvény mind-
azonáltal a' Száz Sebesben tartatott 1562-dik
éztendőbéli Ország Gyűlése által el törölte-
tett, de 1599-ben megint helyre állittatott.

(k) Ezen Jusnak fundamentuma a' Fegyver-
viselés; mert a' Férfiak, és nem az Aſzo-
nyi

ségre háromlani szoktak, a' Székelyek' örökségiben, és javaiban helye nintsen, (1) ha csak azt valaki önként a' maga jószágába bé-nem hozta; mert a' mag nélkül ki-halt Székelyeknek Javai az Atyafiakra, vagy ha azok nintsenek, a' fomedjaira háromlanak. (m)

XXXI-dik

nyi Nem, fegyverrel nyerték, és tartották-meg a' Székely földet,

(1) Ezen Jussát a' Székely Nemzetnek az Aprobata Constitutio 3-dik Rézének 76-dik, és az 1571-dik éftendő-béli Törvénynek 25-dik Tzikkellyei bizonyittyák.

(m) Hogy a' Mag nélkül el-halt Székelyeknek Javai, a' Nemzetnek hajdoni szabadsága ellen, a' Fiscusra, vagy-is Fejedelemre ne háromóljanak, Első Rákotzy György Fejedelem 1636-dik Éftendőben maga különös Privilegiuma által meg-erősítette, a' mely ekképpen következik:

MI RÁKOTZI GYÖRGY Isten Kegyelmeből Erdély Országának Fejedelme, Magyar Ország részeinek Ura, és a' Székely Nemzetnek Ispánnya 's a' t. adjuk tudtára mindeneknek a' kiknek illik: hogy mivel a'
leg-

XXXI-dik Tzikkely.

Hogy a' Székely Nemzet mint Ha-
di Emberek, II-dik Ferdinand Királyi Com-
mis-

leg-közelebb el-múlt ektendöben, Pünkösdi
Havában Fejér-Váron tartott Ország-Gyü-
lésében, néhai Ts. Hídvégi Mikó Ferentz
Tanácsosunk, Kamarásunk, és Csik Gyer-
gyó, és Kázon Székeinknek Fő Kapitánnya,
és Értsey Tóldalagy Mihály nem-külömben
Tanácsosunk, és Maros-Széknek Fő Kapi-
tánnya, a' mi hív, és Mi előttiünk kedves
három rendbéli, t. i. Főbb, Ló-Fő, és Gyalog
Székelyeinknek, a' kik akárhol Erdély Or-
szágában, de főképpen a' két Székely Szé-
kekben laknak, nevekben, és fémélyekben,
az ő leg-régibb szabadságoknak vissza ál-
lítására minket alázatosan kértek volna;
Tovább pedig a' leg-közelebb tartott ugyan
azon egész Székely Nemzetnek Mustrája al-
kalmatosságával; most pedig midőn Ara-
nyos Székben azon Nemzetnek Mustráját

missariussainak bizonyítása, Első Mátyás
Ma-

tovább-is folytatnók, némely Hiveink az e-
gész Székely Nemzetnek nevében hasonló
módon Mi előttünk esedeztek volna, kegyel-
mesen őket meg-halगतván, egyk-rs mind pe-
dig meg-gondolván, és fivűnkben forgat-
ván a' Királyoknak, és Fejedelmeknek az
ő hív Fobbágyaihoz viseltető Kegyessége-
ket, és adakozásokat, úgy ellenben a' Fob-
bágyoknak az ő Fejedelmekhez való ditsé-
retes hívségeket, és egyenességeket, 's on-
nat fármazó hív főlgálattyyoknak, és há-
ládatosságoknak kékségét, mellyek által
mintegy meg-öldhatatlan kötelekkel annyi-
ra öfkve kaptsoltatnak, hogy egyik a' má-
sikát fűlni, táplálni, nagyobbítani, és
meg tartani láttzattassanak. Hogy tehát
a' mi réfkűnkről inkább, és elsőben a'
Mi kegyességünket, a' Mi hív Székellyeink
tapasztalják, hogy sem ők a' magok hív
főlgálattyyokat Mi mellettünk tegyék, bi-
zonyoson tudva lévén mi előttünk külö-
ben-is

Magyar Orzági Királynak Privilegiuma, és

ben-is, mely hívséggel, kézséggel és nem
kisebb katonaság-béli vitézséggel a' Mi e-
löttünk, uralkodott bődög emlékezetű Feje-
delmeknek főlgáltak, és Mi hozzánk-is,
a' Mi uralkodásunknak, a' mely Minékünk
az Egektől adatott, kezdetétől fogva, min-
den leg-hivebb Jobbágyot illető, és Hazá-
ját feretű Pólgártól meg-kivántató köteles-
ségeket főrgalmatosan, és ditséretesen meg-
tették; Mi-is leg-nagyobb reménységgel
tápláltatunk a' mi egész hív Székely Nem-
zetünk iránt, hogy valamint Mi ő hozzá-
jok való kegyes indulatunkat meg-mutat-
tyuk, ők-is víkontag a' magok bajdoni, és
Öseiktől vett hadakazó erejeknek ditsére-
tével hozzánk való hívségeket meg-bizonyi-
tani el-nem mulattyák; mind azon köte-
lességeket, a' mellyek egy jó erköltsű vitéz,
és hív Nemzettől meg-kivántatnak, min-
den Mi ellenünk, és édes Hazánk ellen tu-
szakodó ellenségeink ellen főrgalmatosan meg-
té-

és Első Nagy Leopóld, ugyan Magyar
Ország' ditsőséges Királyának és Romai
Csá-

tefik, és mind Mi hozzánk, mind pedig a'
mi utánunk következő Erdély Országá
törvényes Fejedelmeihez különös álbátatos-
sággal, és hívséggel vífeltetni fognak. Mely
okokra, és általok töllünk kívánt kegyessé-
günknek világos és örökös bizonyosságára va-
ló nézve, az egész Székely Nemzetnek, és az
ök mind két ágon lévő maradékoknak azt a'
Szabadságot, és Praerogativát, ezen tulaj-
don Privilegiumunknak erejével, kegyesen
adjuk, engedjük, és ajándékozunk: Hogy ba-
valaki közülök ezen-túl mag nélkül meg-
halna, soba, és semmi időben annak öröksé-
gét, sem a' Mi részünkre, sem pedig a' Mi
utánunk törvényesen uralkodó Erdély Or-
szágí Fejedelmeknek részekre Fiscussaink el-
ne foglalhassák, hanem az olyan mag nél-
kül el-halt Személlyeknek Főfága és örök-
sége, a' Nemzet leg-régíbb fokása-ferént,
az ü Nemzete-béli seméllyekre, t. i. kom-
féd-

Császárnak, Erdély Országának kegyesen ad-
dott Kötés-Levele' 14^{dik} Tzikkelye fe-
rént

*fédjaira, és azoknak mind két ágon lévő Ma-
radékokra fáljon, és maradjon. A' mint-is
hogy a' feljebb meg-nevezett Székely Nem-
zetnek, és az ő mind két ágon való Marad-
ványinak, ezen Adomány Levelünket, örö-
kösön tartandó Privilegiumképpen nékik,
mind közönségesen, mindenik Székely Szék-
bélieknek különösen adjuk, ajándékozuk, és
engedjük. Valaminthogy ezen jelen való a-
jándék és Privilegialis Levelünket, az egész
három-Széki t. i. Sepsi, Orbai, és Kézdi Szék-
ekben lakó hív Székelyeinknek-is, tulajdon
örökös Privilegiumunk formájában ki-adat-
ni el-végeztük, ezen saját Levelünk' ereje, és
bizonyosága mellett. Költ a' Mi Szamos-Ujvá-
ri Várunkban, Böjt-elő Havának 3^{odik} nap-
ján 1636 ektendőben. Rákótzai György (n)*

T.K. (IPH.)

(n) Ezen Privilegium Kézdi Székben, Maksa
nevezetű Helységben, 1636^{dik} ektendőben,

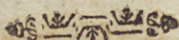
Böjt-

rént, minden adózás' terhétől (ide nem értvén a' Nemteleneket, és Jobbágyskat) ment légyen (o)

Bőjt-más Havának 6^{dik} napján, Sepsi Kézdi, és Orbai Székeknek Közöséges Gyűlésében közönségesé tétetett, vagy-is felől-vastatott.

(o) De midőn valaki az Erdély Ország Gyűléseinek Végezéseit, sőt magát az Approbata, és Compilata Constitutiokat olvassa, az igazsággal ellenkezőnek lenni állittya azt: hogy a' Székely Nemzet Adót nem fizetett, melyre ez a' felelet:

I. Hogy, igen-is a' Székely Nemzet, soha mind addig, miglen Erdély Orzága Magyar Orzágtól el-nem vált, és kiváltképpen Isabella Királyné, és János Hertzeg' idejében az Ország oly' nagy terhek alatt, és sok vizontagságok között helyheztetett volna, hogy úgy szólván, már magán sem segíthetvén, az adózásnak terhét nem viselhetette, adót nem fizetett; hanem minekutánna 1544^{dik} és 1545^{dik} éftendőben Sz. György Havának 24^{dik} napján, Tórdán tartatott Ország Gyűlésében a' három bé-vett Nemzetek azt vé-

végezték volna-el magokban, hogy mivel mindnyájan egy Hazának lakossai, és Pólgári volnának, és a' Hazai fzeretet azt hozná magával, hogy mindnyájan egyenlő akarrattal, forgalmatossággal, és készséggel a' Hazának bóldogulását ezközlölvén, azt egyenlőképpen védelmezzék, és senki azon terhek alól, a' mellyek az Ország bóldogulását illetik magát ki-ne húzza, hanem mindnyájon, mind a' Haza védelmezésében, mind a' pénzbeli fizetésben, mind pedig akármely más környül-állásokban elő adandó fűkségekben, az Orzágnak hajdani fokása, és rend-tartása-férént, mind a' három, tudniillik Magyar, Székely, és Száz Nemzetek a' Hazának terheit egyenlőképpen viselni tartozzanak: a' Székely Nemzet-is, olykor olykor a' fűkséghez képest bizonyos summa pénzt, segítségképpen fizetett.

II. De azon időben-is mindnyájan a' Székelyek koránt sem adóztak; mert valamint fellyebb meg-mutattatott, hogy a' Székely Nemzet három rendbeli, úgy mint, Főbb,

Ló-

Ló-Fők, és Gyalog Székelyekből áljon, úgy bizonyos az-is, hogy a' Főbb, és Ló-Fő Székelyek soha formális adót senkinek sem fizettek, hanem tsupán tsak a' Gyalogok, és főbbeknek, 's Ló-főknek Jobbágysai, és a' 'Sellelérjei; Sőt a' Gyalog Székelyek-is nem valamely kényszerítésből és állandóképpen, hanem tsak némely környül-álásokban, és önként való jó akarattyyokból az Ország' főkségére fizettek, a' minthogy ez, az 1608-dik éftendő-béli Martiusnak 3-dik napján Kolo'sváron tartatott Ország-Gyűlésének rendeléséből, a' mely így áll: „A' Köz-Székelységet pedig Nagyságod, Embere (Commissarius) által találta-sa-meg Udvarhelyt, holott ő nekik Közönséges-Gyűlések lézen Sz. György nap előtt való Hétfőn, hogy az Uniónak tartása zerént, az Orzágnak több részeit, a' kik ebben a' tereh viselésben egygyet értenek, megván, ök-is e'béli segittségek meg-ne vonnyák, nyilván ki-tettzik.

III. Hogy pedig a' Főbb és Ló-Fő Székelyek ezen fellyebb le-írt főkségekben-is az adózásnak terhét nem viselték, az 1559-dik éften-

Eftendőbéli Juniusnak 12-dik napján, Károly Fejerváron tartatott Ország-Gyűlésének rendeléséből minden kétség-kivül által lehet látni, a' melyben a' Székely Nemzet iránt e' következők foglaltak:

Elsőben „A' Főbb Rendbéli Székelyek mindnyájan, azokkal a' Ló-Főkkel együtt, a' kik törvényesen az ő hajdoni Őseiktől származtak, és a' kiknek Elei első Mátyás és más Királyaink alatt híven hadakoztak, ezen-túl se adózának, sőt a' magok szabadságában megmaradván, a' katonáskodásra, és fegyver-viselésre tartassanak, a' kiket a' Fejedelmek bizonyos időkben megpróbáltassanak, és az ő hadi kezűleteket megvizsgáltassák; mindazonáltal a' Ló-Fők a' Dézmát, a' mellyet a' Főbb Székelyek-is az előtt ő tollók megvettek vala, a' Fejedelemnek adják-meg.

„*Másodszor.* A' Porták számára éamláltassanak csak a' 'Sellérek, Szolgák; és Közönséges Nép.

IV. Sőt az-is; Hogy a' Gyalog Székelyek csak az Ország' némü-némü fűkséges körül-állásban bizonyos summát fizettek lé-

gyen, az 1662-dik esztendőbeli October Havának 20 dik napján Megygyesen tartatott Ország-Gyűlése bizonyossá téfi; mert noha akkor a' Török az Ország által fizetett adót, háromszor annyira, mint az-előtt volt, fel-emelvén, a' végeztetett vala a' Fejedelem, és az Ország által, hogy a' Székelységen, mind a' Szabad (az az Gyalog) mind pedig a' Jobbágy rend, a' kinek négy vagy több ökre vagyon egy Tallért, a' kinek két ökre vagyon fél Tallért fizessen; mindazonáltal ezen Rendelése, és Végzése az Orzágnak, csak annyi időre volt meg-határozva, míglen az Ország a' Török íga alól fel-fabadúlhat. Mely Tzikkelye a' meg-írt Ország Rendelésének ezeket foglalja magában. „A' Székelységen mind Szabad, és Jobbágy Rend, a' kinek négy ökre, vagy több vagyon, egy egy Tallért, a' kinek két ökre vagyon fél Tallért, avagy egy forintot; a' kinek pedig semmi marhája nintsen, négy ember fizessen egy Tallért; mivel pedig az Orzágnak ilyen rendkívül való szükségében, és pusztult állapottyában, Nemesi Szabadságoknak sérelmével-is kén-
ferit-

„Érítettnek az adózásra lépni, Isten az ide-
„gen Nemzeteket e' Hazából ki-vívén, adó-
„zással újjobban ne terheltefsenek. „

V. Végtére tsak ugyan a' Hazából ki-ü-
zettetvén a' Török, minekutánna az Ország
első Nagy Leopóld Magyar Ország Ditsósse-
ges Királynának hatalma alá vívta jött volna,
ezen örök emlékezetű Felséges Király által,
1691-dik éftendőben Karátsony Havának 4-dik
napján költ kegyes Diplomájának 3-dik Tzik-
kelye-zerént, a' Gyalog, vagy-is Köz-rend-
béli Székelyek-is a' felyebb le-írt adózásnak
terhe alól fel-fabadittattak. Mely kegyes
Királyi Diplomához, noha ugyan a' Gyalog
Székelység erőssen ragafzkodott légyen,
mindazonáltal a' más két rendbéli, Magyar
tudni-illik, és Száz Nemzeteknek terhes for-
sát továbbra-is évekre vévén, harmincz-öt
ezer Forintokból álló summát, a' Székely
földön való Taxás, úgy mint Kézdi-Vásár-
hely, Sepsi-Szent György, Illye-falva, Be-
retzk, Csik-Szerda, Székely-Udvarhely, Ma-
ros-Vásárhely, és több illyen Privilegiatus

Mező Városokkal, és több nemtelen, 's jobbágy Lakosokkal egyetemben, önként magokra, mintegy segítségképpen fel-vállalták; mely Summát minekutánna a' mostani Székely Katonaság 1764-dikben fel-állítatott-is, egész a' most leg-közelebb el-múlt 1802-dik éftendeig (mellyben mostan Uralkodó Kegyes Királyunknak Második FERENTZ Ö Felségének Atyai kegyességéből a' Székely Katonaság fel-fabadittatott) a' több Székely földön lakó fabad, és jobbágy Személyekkel együtt, fizették.

VI. Szükséges mind ezekre azt-is megjegyezni itten: hogy a' midőn az Ország-végzéseiben, és Approbata, és Compillata Constitutiókban a' Székelység' Adózásáról vagyon emlékezet, koránt sem úgy kelletik azt érteni, mintha azon Adózás' terhét a' Székely Nemzet egészen maga viselte volna, hanem úgy, hogy annak tetemesebb, és nagyobb részét az Örmények, Oláhok, Rátzok, Kereskedők, külömbb-külombb-fele Mester-emberek, Taxás-Hellyeknek, vagy-is Városoknak lakossai, a' Fő, és Ló-fő Székelyeknek Jobbágyai-

gyai, és 'Sellérei, kik annyi századoknak el-
folyása alatt, valamint más Országokban-is
fokott történni, és a' Székely-földre zármoz-
ván, ottan le-telepedtek, és el-éaporodtak,
fizetik, és tsak ezeknek segittségekre, mint
fintén Nemes Magyar Országban az Ármá-
lista Nemesek a' parafttság' könnyebbitésé-
re, az úgy nevezett Domestica Cassába fi-
zetnek: bizonyos Summát a' Gyalog, vagy-is
Köz-rendbéli Székelyek-is eftendőnként fi-
zetni foztak vala.

XXXII-dik Tzikkely.

Hogy Dézmát (p) vagy-is 10-det és
9-det a' magok Báránnyaiból, Sertésseiből,
f 3 Lúd-

(p) A' Főbb és Ló-Fő Székelyek soha Déz-
mát ugyan nem adtak, hanem a' Gyalogok,
a' mint az 1562-dik eftendőben Száz Sebes-
ben tartatott, és több eftendő-béli Ország-
Gyűléseinek Végezései bizonyossá tézik,
viselték bizonyos ideig a' dézma-adásnak ter-
hét, és ugyan innét történt az, hogy fo-
kan a' Gyalog Székelyek közül a' Fejede-
lemtől

Ludjaikból, Méheikből, és Gabonáikból
a' Királynak nem adnak (q)

XXXIII-dik

lemtől Privilegiumot nyervén, a' Gyalogok
nak rendéből a' Ló-Fő Székelyek közé ma-
gokat azért vitették által, hogy a' Dézma a-
dásnak terhétől fel-fabadíttassanak; a' mint-
hogy az olyan Privilegiumok által fel-is fa-
badútlak.

(q) Minthogy a' citált 1559-dik éftendő-béli
Juniusnak 12-dik napján Károly Fejér-Váron
tartatott Ország-Gyűlésének Rendelésében ol-
vastatna az, hogy a' Ló-fő Székelyek-is a'
Fejedelemnek, valamint az előtt a' Főbb
Székelyeknek-is dézmáltak, a' Dézmát meg-
adják, ennek az a' valóságos értelme: hogy
mivel a' Főbb Székelyek minden fizetésnél-
kül Pólgári hivatalokat a' Nép közt viselni,
követtségekben, és Ország-Gyűléseire járni
főttak volt, a' Ló Fő Székelyeknek-is Job-
bágyai Dézmát adtak a' Gyalog Székelyek-
kel egyetemben némely időben a' Főbbek-
nek: ehez képest rendeltetett volt a' többször
elő hozott Ország-Gyűlésében, hogy a' Fe-
jedelmeknek a' Ló-Fő Székelyeknek Jobbá-
gyai-is (de nem magok) a' dézmát adják-
meg, de ezen kötelességtől, mely a' Nem-
zetnek szabadsága, és törvénye ellen volt,
az Approbata Constitutio' 3-dik Réke 76-dik
Titulussának 15-dik Articulussa nyilván való
bizo-

XXXIII-dik Tzikkely.

Hogy minden néven nevezendő, magok Határjaikban termett javaikkal, Jövedelmeikkel, a' mellyek között a' Só leg-nagyobb tekintetre méltó, szabadon éljenek, azon felyül pedig szabad vadászattyok, halászattyok, kortszmázások, és több ilyen Földes Uri Jussai légyenek. (r)

XXXIV-dik

bizonyítása-zerént, mind a' Gyalog Székelyek, mind pedig a' Ló-Fő Székelyeknek Jobbágyai, valaminthogy mostanában a' Székely Nemzet közt azon adózásnak hire sintsen, fel-fabadittattak.

(r) Az 1562-dik esküendőben hozott Törvényből nyilván ki-tetűzik, hogy a' Székely földön való Só-Bányák a' Királyi, vagy Fejedelmi Camarát nem illeték; és az-is bizonyosan próbáltatik az Approbata Constitutio 3-dik Réfe 26-dik Titulussából, hogy minekutánna 1567-dik esküendőben a' fellyebb megírt Só-Aknák a' Fiscus részére el-foglaltattak volna-is, a' Székelységnek részére elegendő Só rendeltetett; sőt nyilván ki-tetűzik az Ország' Törvényeiből, hogy a' Főbb, és Ló-Fő Székelyeknek, még az el-múlt Századnak elein és közepén-is szabad Sózások volt.

XXXIV-dik Tzikkely.

Hogy a' fellyebb elő fámlált Jus-
sai, Szabadsága, és Törvényei a' Székely
Nemzetnek, annál fentebbül meg-tartas-
sának, három rendbéli Előre való Inté-
zések találtattak fel régtől-fogva a' Szé-
kely Nemzetet illető dólgoiban. *Első.*
Hogy ha az Örökségeket illető Perek a'
három forintot fellyül haladgyák az Ap-
pellátának úttyán a' Királyi Szék' eleibe
bővebb meg-vi'sgálás végett, a' Tripar-
titale Decretum 3-dik Titulussának 4-dik
Tzikkelye fzerént, fel-vitethessenek. *Má-
sodszor.* Hogy az ő Pereik, ne tsak a'
Hadi Tíztek, hanem a' Százados, és a'
Fő Király-Biró által egyetemben vi'sgál-
tassanak, és ítéltessenek meg. *Harmad-
szor.* Hogy az Erdélyi Fejedelmek alatt a'
Székely Nemzetnek dólgai, légyenek a-
zok akár Katonaságot, akár pedig Pól-
gárságot illetők, nem másképpen, és kü-
lönösön, hanem a' Közönséges Ország-
Gyűlése által (a' mint eztet majd min-
den Ország-Gyűléseinek Jegyző-Könyvei,
és Végezései bizonyittyák) változtathas-
sának-meg.

MIND

Mind ezeknek Következései.

Első.

A' Székely Nemzet a' maga Határában, melyet Fegyverrel vert-meg, Magyar Orzágnál, és annak Felséges Királyainál régibb: következésképpen a' maga Nemesi Szabadságát, és Nemzeti Jussait nem másunnét, hanem a' maga tulajdon Vitéz erköltsei által nyerte, és szerzette.

Másodszor.

Fel állítván a' Magyarok Pannoniában, és Erdélyben a' magok Országát, a' Székely Nemzet nem kényszerítette, és erőszakoson, hanem önként maga magát a' Magyarokhoz kaptsóltá; és így mindennémü Szabadsága meg-maradt.

Harmadszor.

Ezen Nemzet több Századoknak el-folyása alatt; különösen minden más Nemzeteiktől, a' maga földjét bírta, és védelmezte; mely okra való-nézve, mind a' Katonaságban, mind pedig a' Pólgári Társaságban, a' maga tulajdon Nemzetéből való Elöljárói voltak. Méltókép-pen tehát a' következő időkben-is a' maga Nemzetéből, és véréből származott Elöljárók kormányozása alá bízattathatik.

Negyedszer.

A' Székely Köz-Társaság oly' állandóul hozzá idő' el-folyása alatt, a' fok ellene tufakodó Nemzetek között, a' maga lakó földjén meg-maradt, hogy azt a' maga ellenségétől meg-is védelmezte; méltóképpen tehát, és a' Fejedelmekkel kötött Egygyefségből, a' Székely Kato-

naság

naság az Ország' belső, és külső védel-
mezésére a' Hazában hagyattatik.

Ötödfzör.

Ki-öntött vérrel meg-vett Földjét,
vérrel nemkülömben, és Fegyverrel a'
Nemes Székely Nemzet védelmezte-
meg; fűkséges és következésképpen te-
hát minden Adózástól mentnek kellerett,
és kelletik lenni. Igazságoson azért a'
Fejedelmek közül ki-ki, és nevezetesen
Első Mátyás, és Nagy Leopóld Felséges
Magyar Orzági Királyok, minden adózás'
terhétől azon Nemzeter mentnek declá-
rálták.

Hatodfzor.

A' Székely Nemzet az ő Fegyve-
rével meg-vett Földjének jövedelmeivel
fok fáz eftendőknek el-folyása alatt fa-
badosan élt; most-is tehát, és a' jöven-
dő időkben-is, azokkal, és leg-főképpen

a' Só-

a' Sóval, a' mely az ő földjén igen bővön vagyon, fabadoson igen méltóképpen néki élni engedternék.

H e t e d s z e r.

A' Székely Nemzetnek vagyonai iránt folyó Perei, az Hadi, és Pólgári Tíztek által egyetemben ítéltettek-el; méltán tehát, 's Törvény, és Igazság-ferént azon hajdani bé-vett fokás állandóságot húz maga után. (s)

N y ö l t z a d s z o r.

A' Székely Nemzet' minden Hadi, és Pólgári dolgainak változásai ez előtt az Ország' Közönséges Gyűléseiben végeztettek-el, és határozottak-meg; ezután-is tehát minémü terheket kellessék a' Nem-

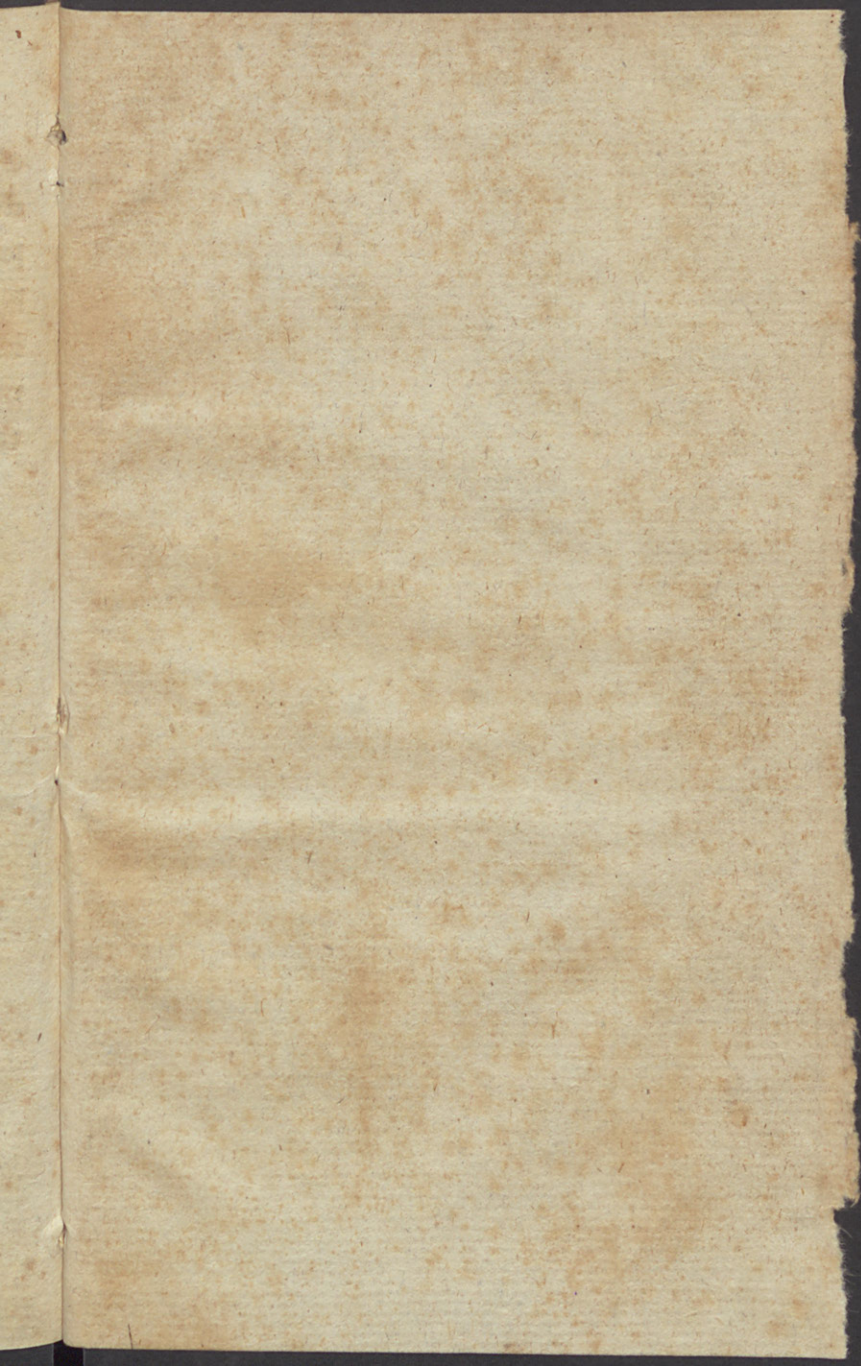
(s) A' mostani Rend-fabások-ferént, mivel a' Hadi Tíztek nem mind Hazafiai, a' *Realis*, az az: jószágot illető perek nem bizattatnak azokra, hanem csak a' Nemzeti Nemes Törvény-Székekre.

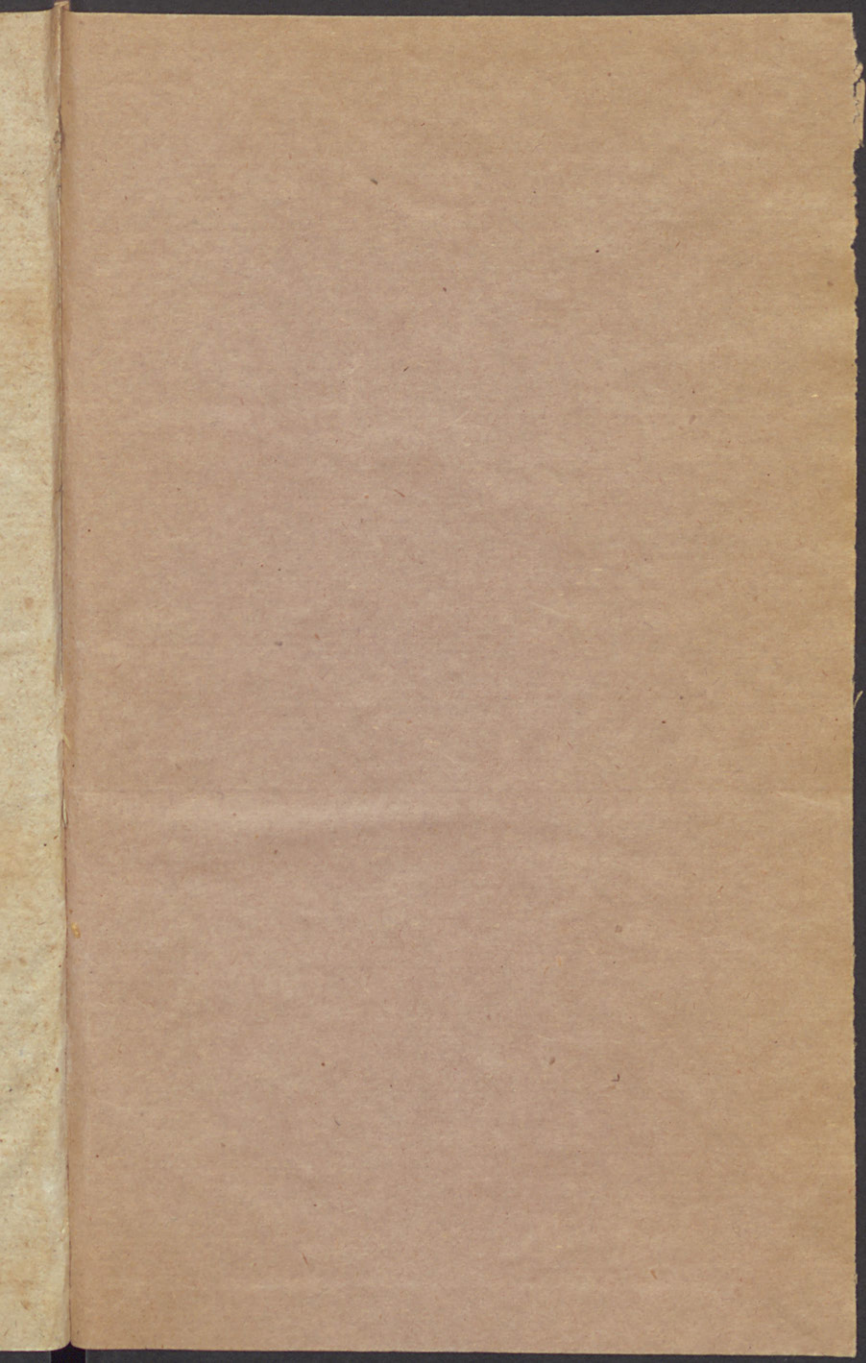
a' Nemzetnek viselni, és mikor? mimó-
don? mely fázammal, és mely helyen kel-
lesek nekik katonáskodni? a' három
Nemzetnek egyesülése-zerént, az Ország
közönséges Gyűlésében, a' Fejedelem-
nek meg-egyezett akarattával határoz-
tathatik meg.

14312-1952

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
14312/13 13 nyamponás/nyelvszám

756407

756407

